

11

2007
ročník 59
40 Kč

čtenář

MĚSÍČNÍK PRO KNIHOVNY

- 306 — **Webové stránky knihoven slouží také knihovníkům/**
Eva Semrádová
- 308 — **Evropský průvodce kompetencemi v oboru
knihovnických a informačních služeb a co s tím.../**
Zlata Houšková, Jarmila Burgetová, Miloslava Faitová
- 311 — **Knihovny současnosti: 11.–13. 9. 2007/** Lenka Šimková
• **Sekce Informační technologie/** Aleš Brožek
• **Sekce Školní knihovny/** Ladislava Cukrová
- 315 — **Nositelé medaile Z. V. Tobolky 2007**
- 317 — **MARKETING V KNIHOVNÁCH
...cena a distribuce/** Radka Johnová
- 320 — **Slavnostní předání cen Ministerstva kultury
Knihovna roku 2007**
- 321 — **Knihovna roku 2007/** Marie Mudrová
- 324 — **Knihovna Matice slezské se představuje – 2/** David Mach
- 326 — **Na Letní škole knihy v Okrouhliče na Vysočině/** Jiří Mika
- 328 — **Literatura pro děti a mládež za rok 2006.
Původní tvorba, překlady, ocenění – 2/** Jana Čeňková
- 330 — **KRONIKA
Knihovník s mravními aspekty.
K 125. výročí narození Jiřího Mahena/** Jiří Sedlák
- 332 — **Z KNIHOVEN...**
- 334 — **SYLVA ŠIMSOVÁ ODPOVÍDÁ Z ANGLIE**
- 335 — **ZE SVĚTA**
- 336 — **NOVINKY Z FONDU KNIHOVNY
KNIHOVNICKÉ LITERATURY NK ČR**
- **ZÁKLADNÍ KAMENY NOVÉ BUDOVY NÁRODNÍ KNIHOVNY ČR
ANEŽ NÁROD SOBĚ II – 11/** Jaroslav Císař

Středočeský kraj

Vydává:

Středočeská vědecká knihovna v Kladně,
příspěvková organizace Středočeského kraje,
ul. Generála Klapálka 1641, 272 01 Kladno

Evid. č. časopisu MK ČR E 485
ISSN 0011-2321

Šéfredaktorka: Mgr. Lenka Šimková
Redaktorka: Olga Vašková

Grafická úprava a sazba: Kateřina Bobková
Redakce a inzerce: Klementinum 190, 110 00 Praha 1,
tel.: 224 941 159

e-mail: ctenar@svkkl.cz, redakcectenare@centrum.cz

Redakční rada:

PhDr. Jiřina Kádnerová (předsedkyně),
Ing. Aleš Brožek, Ing. Jan Kaňka,
PhDr. Šárka Kašpárková, PhDr. Ladislav Kurka,
PhDr. Jan Meier, Ing. Jiří Mika, Mgr. Petra Miturová,
Mgr. Alena Otrubová, Mgr. Jan Pěta,
PaedDr. Vladislav Raška, PhDr. Vít Richter,
PhDr. Vladimíra Švorcová, PhDr. Eva Žáková

Tisk: Serifa, Jinonická 80, 158 00 Praha 5

Distribuce:

Objednávky na předplatné přijímá firma
ALL PRODUCTION, P.O. BOX 732, 111 21 Praha 1.
Call centrum:

tel.: 234 092 851, fax: 234 092 813

e-mail: predplatne@predplatne.cz

Rozšiřují též společností holdingu

PNS a.s. – drobný prodej.

Podávání novinových zásilek povoleno

Ředitelstvím poštovní přepravy Praha

čj. 1371/1994 ze dne 20. 6. 1994

Podávání novinových zásilek bylo povoleno

Českou poštou, s.p. OZSeČ Ústí nad Labem,

dne 21. 1. 1998, j.zn. P-327/98

Předplatné pro Slovensko: L.K. PERMANENT, s.r.o.,

P.O. BOX 4, 834 14 Bratislava 34,

tel.: 004217/444 537 11, fax: 004217/443 733 11

Cena jednoho čísla 60 Sk, roční předplatné 660 Sk,

cena jednoho čísla 40 Kč, roční předplatné 440 Kč

Časopis vychází s podporou dotace

z programu MK ČR Knihovna 21. století

Vydavatel si vyhrazuje právo zveřejnit

publikované materiály i na internetu.

Číslo odevzdáno k tisku 5. 11. 2007

Nevyžádané rukopisy se nevracejí.

FROM THE CONTENTS

Library websites are for librarians too (*Eva Semrádová*) /306

The European Guide to Library and Information
Service Areas of Authority and its uses...

(*Zlata Houšková, Jarmila Burgetová, Miloslava Faitová*) /308

Libraries Today: 11.–13. 9. 2007

(*Lenka Šimková, Aleš Brožek, Ladislava Cukrová*) /311

Zdeněk Václav Tobolka Medal winners 2007 /315

Marketing in libraries... price and distribution

(*Radka Johnová*) /317

Library of the Year 2007 – nominated libraries
in the Basic Library category (*Marie Mudrová*) /321

Introducing the Silesian Foundation library – 2

(*David Mach*) /324

At a literary summer school in Okrouhlička in Vysočina

(*Jiří Mika*) /327

Literature for children and young adults – 2006.

Original work, translations and awards – 2 (*Jana Čeňková*) /328

Chronicle: A librarian with moral principles:

125th birthday of Jiří Mahen (*Jiří Sedlák*) /330

From the libraries

Regular features

AUS DEM INHALT

Web-Seiten der Bibliotheken dienen auch den Bibliothekaren
(*Eva Semrádová*) /306

Europäischer Begleiter durch die Kompetenzen im Fach
der bibliothekarischen und Informationsdienste und was damit

(*Zlata Houšková, Jarmila Burgetová, Miloslava Faitová*) /308

Bibliotheken der Gegenwart: 11.–13. 9. 2007

(*Lenka Šimková, Aleš Brožek, Ladislava Cukrová*) /311

Die Träger der Z. V. Tobolkas Medaille 2007 /315

Marketing in den Bibliotheken... Preis und Distribution

(*Radka Johnová*) /317

Bibliothek des Jahres 2007 – Übersicht der nominierten

Bibliotheken in der Kategorie Grundbibliothek

(*Marie Mudrová*) /321

Bibliothek des schlesischen Stiftungsfonds stellt sich dar – 2

(*David Mach*) /324

Auf der Sommerschule des Buches in Okrouhlička in Vysočina

(*Jiří Mika*) /327

Literatur für Kinder und Jugend für das Jahr 2006:

Originalproduktion, Übersetzungen, Bewertung – 2

(*Jana Čeňková*) /328

Chronik: Bibliothekar mit moralischen Aspekten:

Zum 125. Jiří Mahen Geburtstag (*Jiří Sedlák*) /330

Aus den Bibliotheken

Regelmäßige Spalten

Archiv Čtenáře ve formátu PDF a obsah nejnovějšího čísla
najdete na www.svkkl.cz v rubrice časopis Čtenář.

WEBOVÉ STRÁNKY KNIHOVEN SLOUŽÍ TAKÉ KNIHOVNÍKŮM

Všeobecné vybavení knihovnických pracovišť internetem formuje rychlým tempem nové knihovnické služby a zasahuje do práce všech knihovníků. Od počáteční *pasivní role* internetu, ve smyslu veřejně přístupné stanice umístěné v knihovně, přecházíme k budování *aktivních internetových služeb*. Virtuální návštěvník knihovny už není pojem budoucnosti, nabídka služeb vzdáleným uživatelům není doménou největších knihoven. V současnosti každá profesionální knihovna potřebuje pro realizaci moderních služeb vlastní webovou stránku. Jednoduchou webovou prezentaci využijí i neprofesionální knihovny (v našem kraji se v tomto směru dobře uplatnila „šablona webu pro malou knihovnu“.¹

INTERNETOVÉ SLUŽBY PRO KNIHOVNÍKY

Internet se zařadil mezi hlavní pracovní pomůcky knihovníků, je to nástroj na podporu ostatních služeb knihovny i k rozvoji profesních dovedností. Veřejně přístupná stanice v knihovně není chápána veřejností jako internetové místo bez obsluhy. V případě potřeby musí být knihovník připraven zajistit návštěvníkům radu při vyhledávání (měl by zvládat hledání lépe než ostatní uživatelé) a orientovat uživatele na další služby své knihovny, nabídnout navazující informační zdroje. Knihovník hledá na internetu, na webových stránkách jiných knihoven, otevírá souborné katalogy, on-line katalogy, databáze a využívá internetovou komunikaci v podobě on-line služeb nebo e-mailu. Také informace o knihovnictví jsme si zvykli hledat v první řadě na internetu, každý máme své oblíbené adresy, na kterých najdeme novinky z knihovnického světa.

VYUŽITÍ WEBŮ V REGIONÁLNÍCH FUNKCÍCH

O využití webových stránek pověřených knihoven a krajské knihovny pro potřeby obsluhovaných knihoven v obcích se například v Královéhradeckém kraji uvažovalo už od roku 2002, kdy na stránkách krajské knihovny vznikl oddíl *Pro knihovny*. V roce 2005 byla tato funkce, jako jedno z kritérií pro výběr pověřené knihovny, potvrzena v metodickém pokynu Ministerstva kultury ČR k zajištění výkonu regionálních funkcí. Je v něm uvedeno: „Pověřená knihovna má vlastní webovou stránku a prezentuje na ní informace a potřebné materiály pro obsluhované knihovny a jejich provozovatele.“

Na webech pověřených knihoven postupně vznikly samostatné oddíly určené knihovníkům – uživatelům regionálních služeb. V elektronické podobě, na jednom místě a bez hledání tu jsou pro ně připraveny například legislativní dokumenty nebo odkazy na ně, adresáře knihoven, pozvánky na vzdělávací akce, on-line katalog výměnného fondu, odkazy na knihovnické informační zdroje a oddíl s aktuálními zprávami od metodických pracovníků. Z úkolů vyplývajících ze standardu regionálních funkcí se web pro knihovníky uplatní v *poradenské a konzultační činnosti* (č. 1), *vzdělávání knihovníků* (č. 3) a *tvorbě výměnných fondů a jejich cirkulaci* (č. 4). Vznikl tak nový nástroj pro vykonávání regionálních funkcí, jehož pojmenování jsou různá (*Knihovněm, Informace pro knihovny, Knihovníkům, Pro knihovny, Regionální funkce, Region, Služby knihovněm* atd.), ale **cíl je stejný: informovat a vzdělávat knihovníky pomocí on-line služeb.**

PROJEKTY WEBOVÝCH STRÁNEK PRO KNIHOVNÍKY

Nových knihovnických webů vznikla v poslední době celá řada, knihovníci mají zajímavé nápady. Stránky založených na uceleném projektu je však málo. Zadání výroby webu informatikům bez přesné definice obsahu a struktury stránek nepřináší předpokládanou kvalitu ani úsporu času, ale zbytečné vy-

daje při následných úpravách. Nabízí se v této souvislosti několik otázek, na které jsme si ještě přesně neodpověděli. Kdo projektuje web knihovny? Co je úkolem knihovníka a co zařídí technik? Jaké nové znalosti potřebuje knihovník pro tento úkol? Vzniká nám nová knihovnická specializace – kolegové „webaři“ (jako říkáme kolegové „děckaři“)? Jisté je, že oddíl *Pro knihovny* je pevnou součástí webu celé pověřené knihovny a podléhá stejným pravidlům projektu. A účast pracovníka úseku regionálních funkcí na jeho vyprojektování a správě – to je nový úkol, se kterým si musíme poradit.

Práce začíná přípravou projektu, rozvržením obsahové struktury stránky. Přestože poslání našeho webu je jasné, musíme se zamyslet nad cílovou skupinou knihovníků, analyzovat jejich informační i knihovnické znalosti, ověřit si všechny informační zdroje, které budeme chtít využívat v odkazech (důvěryhodnost, autorská práva) a promyslet přehlednou stavbu oddílů. Pak teprve půjdeme za informatikem, který bude mít na starosti vizuální kompozici, začlenění oddílů *Pro knihovny* do webu knihovny a počítačovou realizaci. Pečlivá příprava projektu webu se nám vyplatí, protože nás čeká pravidelná práce s novou pomůckou. Musíme web naplnit informacemi a pravidelně jej aktualizovat, učit knihovníky s ním pracovat. Od nového virtuálního poradce očekává knihovník obsluhované knihovny spolehlivost, odbornou úroveň, přehlednost a aktuálnost. Pro rychlé „zdomácnění“ virtuálního metodika u našich neprofesionálních knihovníků se osvědčilo například e-mailem posílané upozornění na novinky knihovníkům a podle tématu i zřizovatelům obecních knihoven nebo doporučujeme knihovníkům služby RSS. Komfort při aktualizacích přináší stránka s administrátorským rozhraním pro metodika (možnost bez zásahu informatika kdykoli měnit a zveřejňovat informace).

V Královéhradeckém kraji mají na svých stránkách od roku 2006 oddíl pro knihovníky všechny pověřené knihovny (závažnost tohoto úkolu podpořilo jeho formulování v rámci smluv o přenášení regionálních funkcí mezi krajskou knihovnou a pověřenými knihovnami). Na poradách organizovaných krajskou metodikou jsme uvedli ukázky stránek pro inspiraci, knihovníci vzájemně prezentovali svoje weby, diskutovali o tom, jak učit své kolegy s weby pracovat. Všechny pověřené knihovny zveřejnily během roku 2006 adresáře svých obsluhovaných knihoven, zcela nové stránky pro knihovníky se objevily na webech pověřených knihoven v Kostelci nad Orlicí, Rychnově nad Kněžnou a Trutnově, ostatní byly rozšířeny o další rubriky. Pro budování webu jsme stanovili **základní obsahovou strukturu:**

1. Informace:

- **aktuality** – nejnovější zprávy, pozvánky a dokumentace vzdělávacích akcí atd.
- **dokumenty** – legislativa, grantové programy, vzorové formuláře, porovnávání knihoven atd.
- **adresář knihoven oblastí s elektronickými kontakty**,
- **odkazy** na informační zdroje pro knihovníka – internetové adresy na knihovnické zdroje, nakladatelství, ostatní kulturní zařízení v regionu atd.

2. On-line služby a komunikace:

- elektronický katalog fondu pověřené knihovny i výměnného fondu, on-line výpůjční služby, žádanky MVS, formulář pro dotazy atd.

3. Speciální nabídka:

- knihovnické příručky, e-learningové kurzy, regionální výročí a osobnosti, knihovnický zpravodaj, knihovny v tisku atd.

V letošním roce budování knihovnických webů pokračuje, z hlediska navržené obsahové struktury nejsou weby pověřených knihoven ještě dotvořeny, zvláště chybí dostatečný rozsah on-line služeb a administrátorské rozhraní pro pracovníka zodpovědného za aktualizaci. Krajská knihovna může k úspěšné realizaci přispět popularizací nejlepších výsledků, vyhledáváním dobrých zkušeností i mimo vlastní kraj a podporou spolupráce mezi knihovnami. Pověřeným knihovnám, které zvládnou budování a správu webu, se otevírá nový prostor pro komunikaci s knihovníky v obcích. A jak poznáme dobře postavené regionální knihovnické zpravodajství? Přece podle počtu spokojených uživatelů.

POZNÁMKY:

- 1 Hubertová, Kateřina: Malá knihovna s vlastní webovou stránkou? Proč ne! – Čtenář, Roč. 59, č. 3, s. 66–68.

E vropský průvodce kompetencemi v oboru knihovnických a informačních služeb a co s tím...

Od roku 1997 probíhá pod záštitou Evropské unie a s finanční podporou programu Leonardo da Vinci v poměrně početné skupině evropských států (postupně Francie, Španělsko, Německo, Itálie, Belgie, Rumunsko, Česká republika, Chorvatsko, Maďarsko, Portugalsko, Velká Británie) projekt **CERTIDoc** (= Système européen de certification des professionnels de l'information-documentation), původně pod názvem DECIDoc. Projekt je zaměřený na **definování** a na následnou (**mezinárodní**) **certifikaci kompetencí** (= dovedností, znalostí, schopností) **pracovníků v oboru knihovnických a informačních služeb**, a to včetně stanovení zásad a pravidel procesu certifikace. U zrodu projektu stála a jeho hybnou silou je i nadále především francouzská ADBS (L'Association des professionnels de l'information et de la documentation), později se připojily španělská SEDIC (Sociedad española de documentación e información científica) a německá GDI (Deutsche Gesellschaft für Informationswissenschaft und Informationspraxis). V posledních letech se do projektu aktivně zapojily také Bureau van Dijk – informační společnost se sídlem v Paříži a v Bruselu a Université libre v Bruselu. Od počátku je účastníkem projektu také Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR (SKIP).

Prvním hmatatelným výsledkem projektu byl *Euroguide LIS* (1. vydání v roce 1999). Jeho český překlad s názvem „Průvodce znalostmi a dovednostmi evropských odborných pracovníků v oboru knihovnických a informačních služeb“ vydal SKIP ještě téhož roku. Přes nedostatky překladu, které byly dány terminologickým nesouladem ve francouzštině a angličtině i rychlostí českého vydání, dostala odborná veřejnost v České republice do rukou zajímavý nástroj k posuzování odborných kompetencí pracovníků, k jejich potenciální evaluaci (hodnocení) a možnému mezinárodnímu srovnání. Publikace byla prezentována na všech prestižních profesních akcích, dodána oborovým ško-

CERTIDoc

lám, spolupracujícím institucím a ministerstvům (VÚP, VÚOŠ, MPSV, MK, MŠMT). Byla velice rychle rozebrána a zájem o ni projevil i kolegové ze Slovenské republiky. Dnes je možné se s její webovou podobou seznámit na stránce SKIP: <http://skip.nkp.cz/KeStazeni/smernice.pdf>. Odborná veřejnost byla tehdy vyzvána k diskusi, případně k praktickému využití. Popravdě řečeno, příliš reakci nepřišlo a praktické využití materiálu bylo spíše sporadické.

V roce 2004 vyšlo druhé, přepracované vydání *Evropského průvodce*, jehož součástí je i první vydání *Úrovní kvalifikace*. Opět usiluje o identifikaci kompetencí a schopností, které jsou charakteristické pro různá povolání v knihovnických a informačních službách. Rozděluje je do **33 okruhů v pěti skupinách** (Informace, Technologie, Komunikace, Řízení a Ostatní vědní obory) a uvádí příklady vždy **ve 4 úrovních** pro každou kompetenci. Znamená to, že každý pracovník může tou kterou kompetencí disponovat na úrovni základní (asistent), rutinní (technik), řekněme metodologicky zvládnuté (manažer) a vysoce odborné (expert). Názvy úrovní: asistent, technik, manažer a expert – nejsou v češtině zcela ideální, ale je možné je obsahově akceptovat. Průvodce dále definuje i **20 hlavních žádoucích schopností pracovníků v oboru**. Zajímavé je, že proti publikaci z roku 1999 se rozrostl nejen počet okruhů kompetencí (z 30 na 33), což je celkem logické, ale vzrostlo také množství schopností, které by měl knihovník a informační pracovník mít. Konkrétně jde o samostatnost, komunikační schopnosti, pohotovost a vstřícnost, empatii, schopnost týmové spolupráce, schopnost vyjednávání, schopnosti pedagogické, zvědavost, analytické schopnosti, kritické myšlení, schopnost dedukce, takt, diskretnost,

vytrvalost, preciznost, flexibilitu, předvídatost, rozhodnost, iniciativnost a organizační schopnosti. Už tento prostý výčet ukazuje, jak vysoké nároky jsou na naše profese v Evropě kladeny. Popisovat jednotlivé kompetence v tomto informativním článku vůbec nelze. Na to je nutné Průvodce prostudovat. Jako malou „ochutnávku“ uvedme snad jen 12 okruhů kompetencí v nejdůležitější skupině, tj. ve skupině Informace. Jde zde o kompetence v oblasti vztahů s uživateli a klienty, porozumění prostředí knihovnických a informačních služeb (KIS), aplikace práva na informace, řízení znalostí, identifikace a hodnocení informačních zdrojů, analýzy a prezentace informací, vyhledávání informací, budování a správy fondů, doplňování fondů, fyzického zacházení s dokumenty, zařízení a vybavení produktů a služeb.

Chcete-li do Průvodce nahlédnout, můžete si vybrat z deseti evropských jazyků v elektronické nebo tištěné podobě (česky, francouzsky, chorvatsky, italsky, maďarsky, německy, portugalsky, rumunsky, španělsky, připravuje se vlámský překlad), sedm jazykových mutací je dostupných na webu CERTIDoc <http://www.certidoc.net>. Také česká elektronická verze bude vzhledem k tomu, že papírové vydání bylo již téměř rozebráno, v dohledné době zveřejněna na webu SKIP.

V roce 2006 po pečlivé, promyšlené a také velmi náročné překladatelské a editorské práci vydal tedy SKIP českou verzi druhého vydání pod názvem **Evropský průvodce kompetencemi v oboru knihovnických a informačních služeb**. Publikace byla ihned představena a nabídnuta odborné veřejnosti, z iniciativy Ústavu informačních studií FF UK v Praze proběhl v prosinci loňského roku ve spolupráci se SKIP k problematice profesních kompetencí zajímavý workshop, problematika se prezentovala v květnu na INFORU 2007. Recenze publikace lze najít v elektronickém časopise Ikaros a v Bulletinu SKIP. Ovšem ani 2. vydání *Evropského průvodce* není nic definitivního a neměnného. Práce na něm budou nadále průběžně pokračovat, aby stále co nejpružněji reagoval na vývoj oboru. Další vydání se předpokládá v roce 2009. Každá členská země má možnost účastnit se procesu aktualizace formou návrhů oprav stávajících příkladů či formulací nebo na

podobě jejich doplňků. Sedm profesních asociací ustavilo pracovní skupiny, tzv. groupes-miroirs, které mají dále soustavně analyzovat využití *Průvodce* ve vlastních zemích, shromažďovat a posuzovat navržené změny, opravy, doplňky apod. Všechny návrhy budou pak na mezinárodní úrovni projednávány a případně zařazeny do nové verze *Průvodce*. Zvažuje se i využití wiki – forem tvorby a prezentace výsledků. Také SKIP je členem Stálé komise pro pokračování *Evropského průvodce* (SCEF), odborná veřejnost v ČR má tedy jeho prostřednictvím rovněž možnost vstupovat a zapojit se do mezinárodního procesu definování odborných oborových kompetencí.

Největším přínosem projektu CERTIDoc je to, že nabízí našemu oboru přijatelnou definici standardu odborných kompetencí. Jde o standard (a projekt) otevřený vývoji, kritice, průběžným změnám, do něhož může prostřednictvím SKIP svou připomínkou zasáhnout téměř kdokoli; jde o standard, který není nekompetentním diktátem shora (legislativa, administrativa), nýbrž výsledkem dlouhodobé práce expertních zástupců odborné veřejnosti a jenž je v Evropě do značné míry mezinárodně akceptován.

Možnosti využití *Evropského průvodce* jsou velmi široké. Jednou z nich je příprava na evropskou certifikaci informačních pracovníků, k níž celý projekt směřuje. Profesní organizace by mohly vytvářet systém odborného hodnocení pracovníků na republikové úrovni a poté případným zájemcům, tzv. kandidátům, udělovat podle mezinárodních pravidel evropský certifikát (tedy jakousi mezinárodní značku profesní kvality). Jak by měl proces certifikace vypadat? Popravdě řečeno některé principy a postupy se ještě diskutují a dopracovávají. Zjednodušeně lze říci, že profesní organizace (v případě České republiky např. SKIP, ale i jiný subjekt anebo ideálně všechny profesní organizace kooperativně a koordinovaně) jmenuje certifikační výbor, který na základě hodnocení a doporučení jmenované komise expertů (prověřující kompetence kandidáta) uděluje certifikát. Ten je propůjčován na dobu 5 let ve čtyřech výše zmíněných úrovních. Úspěšný žadatel o certifikaci je zařazen do (mezinárodního) registru držitelů certifikátu a po pěti

letech může požádat o obnovení certifikace nebo o postoupení na vyšší úroveň, případně se může certifikátu vzdát (ukončit jeho držení). Je třeba poznamenat, že ADBS, DGI a SEDIC již evropské certifikace pracovníků provádějí, i když nejde o žádné dramatické počty. Držitelů certifikátu je v současné době v Evropě pět šest. Určité nejasnosti jsou zatím například s jmenováním národních expertních komisí; stejně jako v České republice hledají se i v dalších zemích možnosti propojení certifikace s platovým ohodnocením či kariérním postupem, se vzdělávacími systémy vysokých škol atp. SKIP v této oblasti velmi pečlivě sleduje situaci, vznáší dotazy a zahájil i bilaterální jednání s některými zeměmi, v nichž je postup certifikace již dále než u nás.

Je dobré si uvědomit i další možnosti využití *Průvodce*: lze podle něj vytvářet obsah vzdělávacích programů a kurikulů – může tedy sloužit vzdělávacím institucím a organizacím včetně škol, je dobrou metodickou pomůckou pro autoevaluaci vlastních kompetencí i hodnocení v rámci organizace, může posloužit k osobním i institucionálním plánům profesního růstu, ale také například jako vodítko pro diferenciaci v odměňování, nepochybně má význam pro další úpravy katalogu prací či systém typových pozic v oboru (obdobnou zkušenost v poslední době hlásí například kolegové z Portugalska) atd.

Abychom však zcela neopustili myšlenku zavádění systému certifikace kompetencí... Vezměme si jako příklad mobilitu evropských obyvatel a usilování o získání pracovních příležitostí v jiných zemích EU, a to oboustranně: na jedné straně kdokoli z nás může mít zájem o místo v oboru v jiné evropské zemi; kromě jazykových kompetencí po něm (výhledově) může být požadován evropský certifikát. A naopak – po případných zájemcích z jiných zemí by bylo možné takový certifikát rovněž vyžadovat. Naše odborná veřejnost vede diskuse o odborných kompetencích a možnosti jejich certifikace, případně o výhodách a nevýhodách tohoto nástroje zatím pouze zdrženlivě a spíše teoreticky. I když i tady se blýská na lepší časy. Například čtyři velké knihovny již využily *Průvodce* a vyzkoušely část charakteristik z 33 okruhů kompetencí u některých segmentů pracovního týmu pro autoevaluaci pracovníků

a následně i pro jejich hodnocení nadřazeným. Věříme, že alespoň některá z nich bude o tomto kroku podrobněji publikovat v oborovém tisku.

V našem oboru je (v českém prostředí) zakoreněn poměrně negativistický přístup k personální problematice, který se mění jen pomalu a spíše ojediněle. Vše bývá svalováno na nedostatek mzdových prostředků, případně na omezení pravomocí managementu rozpočtovými pravidly a s tím související nedostatek kvalifikovaných pracovníků v oboru, na nemožnost kariérního růstu atp. Evaluace odborných kompetencí pracovníků probíhá v institucích pouze zřídka, změny v organizaci práce nebývají právě flexibilní, mnoho expertů musí vykonávat činnosti neadekvátní jejich schopnostem a kompetencím (což je ekonomicky samozřejmě velmi neefektivní), nekompetentní pracovníci velmi často zastávají místa, na něž odborně ani lidsky nestačí; jednostranně bývají přečeňovány některé specializace a činnosti a nedoceňovány bývají jiné, personální audit a personální politika téměř neexistuje, v knihovnách se dá jen zřídka mluvit o opravdových personalistech atd. To vše úzce souvisí se vztahem organizace a jejího managementu k celoživotnímu vzdělávání a růstu kvalifikace pracovníků, resp. ke koncepčnímu přístupu k této problematice.

Certifikace kompetencí bude na mezinárodní úrovni nabývat na významu. Na semináři CERTIDoc v Paříži, který se konal 15. 6. 2007 se o tom velmi intenzivně jednalo. Hledají se cesty k lobování v Evropském parlamentu, usiluje se o kompatibilitu certifikace podle *Evropského průvodce* s tzv. boloňským procesem v univerzitním vzdělávání, o prosazení povinné rekvalifikace s využitím *Průvodce* atp. Věříme, že v České republice nezůstaneme stranou tohoto procesu. SKIP nabízí odborné veřejnosti nejen diskusi, ale zejména spolupráci při využití všech možností, které projekt CERTIDoc oboru nabízí. Kontaktní osobou a garantem za spolupráci v projektu je za SKIP PhDr. Miloslava Faitová, ředitelka Ústřední knihovny Západočeské univerzity v Plzni (faitova@uk.zcu.cz).

ZLATA HOUŠKOVÁ
JARMILA BURGETOVÁ
MILOSLAVA FAITOVÁ

POUŽITÁ LITERATURA :

- 1 Evropský průvodce kompetencemi v oboru knihovnických a informačních služeb. Část 1, Kompetence a schopnosti. Část 2, Úrovně kvalifikace. Přel. Lucie Landová, překlad upravila a obě části redigovala Jarmila Burgetová. Praha: SKIP ČR, 2006. 91 s. ISBN 80-85851-17-2.
- 2 BUŘILOVÁ, Marcela. Evropský průvodce kompetencemi v oboru knihovnických a informačních služeb. *Bulletin SKIP*. [online]. 2006, č. 4 [cit. 2007-03-12]. Dostupné z [www: <http://skip.nkp.cz/Bulletin/Bull06_423.htm#ti>](http://skip.nkp.cz/Bulletin/Bull06_423.htm#ti). ISSN 1213-5828
- 3 HOUŠKOVÁ, Zlata; BURGETOVÁ, Jarmila. Chceme vědět, jak jsme kompetentní. Sborník příspěvků konference INFORUM 2007: 13. ročník konference o profesionálních informačních zdrojích. Praha: 22.–24. 5. 2007. [online]. Dostupné z [www: <http://www.inforum.cz/sbornik/2007/99/>](http://www.inforum.cz/sbornik/2007/99/) ISSN 1801-2213.
- 4 PAPÍK, Richard. Kompetence, schopnosti a vlastnosti informačních profesionálů. *Ikaros* [online]. 2006, roč. 10, č. 11 [cit. 2007-03-12]. Dostupné z [www: <http://www.ikaros.cz/node/3690>](http://www.ikaros.cz/node/3690). URN-NBN:cz-ik3690. ISSN 1212-5075
- 5 SKOLKOVÁ, Linda. Zpráva z workshopu Kompetence a schopnosti informačního profesionála: jak je poznat, rozvíjet, hodnotit, certifikovat. *Ikaros* [online]. 2007, roč. 11, č. 1. Dostupné z [www: <http://www.ikaros.cz/node/3817>](http://www.ikaros.cz/node/3817). URN-NBN:cz-ik3690. ISSN 1212-5075

Knihovny současnosti: 11.–13. 9. 2007

Zpráva o letošní konferenci Knihovny současnosti by mohla nést podnázev „Seč očima nováčka“. Je tedy zřejmé, že této konferenci jsem se zúčastnila poprvé, což přináší své výhody i nevýhody. Nemohu samozřejmě ve svém příspěvku polemizovat, zda byl letošní ročník více či méně vydařený než ty předešlé. Na druhou stranu nejsem ovlivněna srovnáváním.

Před samotným začátkem konference byly předány Medaile Z. V. Tobolky. V letošním roce se jejich nositeli stali – za celoživotní práci v knihovnictví Bohuslav Smejkal, Mgr. Tatjana Spunarová a za rozvoj českého knihovnictví Mgr. Zuzana Bornová, Jana Shejbalová a PhDr. Zdeněk Uhlíř.

Úvodní odpolední blok 15. ročníku konference nazvaný **Koncepce českého knihovnictví** zahájil doc. PhDr. Jaromír Kubíček, CSc., svým příspěvkem *Jindy a nyní...* Ono jindy znamenalo krátký exkurz do minulosti, kdy ve vědeckých knihovnách pracovali zejména odborníci různých vědeckých specializací. Nyní, jak říká Jaromír Kubíček, si pěstujeme vědy vlastní: informační vědy a knihovnictví. A přestože v názvech studijních oborů je knihovnic-

tví řazeno až za informační studie, k renovaci oboru knihovnictví dochází. Dále zazněly zásady, které si stanovily knihovny ve Skandinávii ve svém programu rozvoje do roku 2014. Budoucnost knihoven spočívá podle těchto zásad ve čtyřech funkcích:

- v doplňování fyzických a digitálních materiálů;
- v přístupu do knihovnických katalogů a k bázím plných textů po síti, prostřednictvím webových stránek, portálů a informačních služeb;

1 Nadežda Andrejčiková a Vít Richter připravují křesť knihy Věry Vohlídalové Na houpačce nejen s knihovnou
2 Vladimír Karen přednáší o produktu SerialSolutions®
3 Hana Slámová představuje studium na Vyšší odborné škole informačních služeb v Praze

Foto LINDA SKOLKOVÁ

- v profesionálním návodu pro vyhledávání informací a poučení, oboje jak v knihovně, tak na internetu;
- v inspirativním místě setkávání pro čtení, studium a získávání znalostí.

Jaromír Kubíček na závěr připomněl významné profesní skupiny a akce, které organizují rozvoj oboru knihovnictví a zdůraznil, že klíčem k němu je zejména spolupráce.

České knihovnictví v kontextu světových trendů byl název vystoupení PhDr. Bohdany Stoklasové. Zaměřila se v něm na základní knihovnické procesy, jako je získávání, zpracování, správa a ochrana dokumentů. Porovnávala rovněž poskytování služeb v českých a zahraničních knihovnách a popsala stav mezinárodní spolupráce. Během svého vystoupení zdůraznila, že je potřeba více publikovat o výsledcích českého knihovnictví v cizích jazycích a přednášet v zahraničí.

PhDr. Vít Richter hovořil na téma *K plnění Koncepce rozvoje knihoven v České republice na léta 2004–2010*. Koncepce byla schválena 7. července 2004 a k jejímu vyhodnocení a aktualizaci došlo 18. července 2007. Vít Richter upozornil, ve kterých prioritách byla Koncepce aktualizována, co se někdy nedaří plnit, které oblasti je nezbytné podpořit poradenskou a metodickou činností. V tomto vystoupení byly dále prezentovány některé „dobré a špatné“ zprávy z výzkumu *Čtenáři a čtení v ČR v roce 2007*, což je společný projekt Ústavu pro českou literaturu AV ČR a Národní knihovny ČR uskutečněný s finanční podporou Ministerstva kultury ČR.

Příspěvek o Koncepci trvalého uchování knihovních sbírek tradičních a elektronických dokumentů v knihovnách ČR přednesla PhDr. Bohdana Stoklasová. Už samotný název příspěvku *Koncepce trvalého uchování knihovních dokumentů stále jen na papíře* upozornil na současný stav této problematiky. B. Stoklasová dále referovala o Centrálním digitálním repozitáři v širším kontextu Národní digitální knihovny a České digitální knihovny.

S tématem *Trendy rozvoje oborového vzdělávání* vystoupila Mgr. Zlata Houšková, která příspěvek připravila společně s PhDr. Richardem Papíkem. Příspěvek byl věnován jak trendům, tak problémům informačního a knihov-

nického vzdělávání. Zdůrazněna byla také role neformálního vzdělávání, vzdělávání dospělých či e-learningu.

Souborný katalog ČR – včera, dnes a zítra byl název vystoupení PhDr. Evy Svobodové a PhDr. Zuzany Hájkové. Představily v něm Koncepci rozvoje SK ČR do roku 2010 a ukázaly na spolupráci s Jihočeskou vědeckou knihovnou v Českých Budějovicích.

O opravdu rozmanitých službách a akcích v knihovnách rozdílných typů hovořily PhDr. Eva Žáková v příspěvku *Koncepce služeb Krajské knihovny Karlovy Vary* a RNDr. Danuše Lošťáková v referátu *Dnešek a zítřek Knihovny Univerzity Palackého v Olomouci*.

K tématu digitalizace se vztahovaly poslední dvě prezentace. Jiří Polišínský referoval o současné situaci na poli *Digitalizace novodobých fondů* a první jednací den ukončil PhDr. Zdeněk Uhlíř příspěvkem *Manuscriptorium na cestě k evropské digitální knihovně*.

Na úplný závěr úvodní sekce byla pokřtěna kniha Mgr. Věry Vohlídalové *Na houpáče nejen s knihovnou* (ISBN 978-80-86807-48-5).

Druhý den zasedaly jednotlivé sekce, z nichž (s výjimkou jediné, týkající se akvizice a katalogizace) přinášíme zprávy v následující části.

Poslední den konference byl věnován společné sekci **Vzdělávání knihovníků**. Mgr. Jana Nejezchlebová, která byla zároveň její moderátorkou, podala přehled a charakteristiku dokumentů zabývajících se celoživotním vzděláváním – *Od Memoranda k Helsinskému komuniké*.

PhDr. Iveta Kilárová ve svém vystoupení *Slovenská národní knihovna v systému dalšího vzdělávání knihovníků na Slovensku – východiska a perspektivy* hovořila o zakotvení celoživotního vzdělávání v legislativních dokumentech SR a organizaci vzdělávání ve Slovenské národní knihovně.

PhDr. Zdeňka Kloučková referovala na téma *Nabídka a poptávka ve vzdělávání knihovníků*. Jednalo se především o mimoškolní formy vzdělávání. Zmínila nabídku vzdělávacích akcí na adrese www.stk.cz/Akce a stále vzrůstající potřebu lektorů ve „firemním“ vzdělávání.

Dále byly představeny některé „pomůcky“ v této oblasti: Evropský průvodce kompetencemi odborných pracovníků v oboru knihov-

nických a informačních služeb, evropský projekt CERTIDoc, Národní soustava kvalifikací a Národní soustava povolání.

Následující příspěvky přinesly informace o současném stavu formálního vzdělávání v oboru knihovnictví. *Pár poznámek ke studijnímu programu Služby knihoven VOŠIS Praha* přednesla Hana Slámová. *Slezská univerzita v Opavě – nové a netradiční možnosti studia knihovnictví* prezentoval Mgr. Jan Matula. *Současné trendy ve vzdělávání studentů Informačních studií a knihovnictví v Brně* představil PhDr. Petr Škyřík. *Ústav informačních studií*

– *perspektivy* připravil PhDr. Richard Papík, přednesla PhDr. Anna Stöcklová.

15. ročník konference upozornil na roli a význam školních knihoven, zejména v souvislosti s Rámcovými vzdělávacími programy, potvrdil stále vzrůstající potřebu celoživotního vzdělávání a přinesl novinky jak ze sféry informačních technologií, tak z oblasti knihovnických procesů akvizice a katalogizace. Některé z jmenovaných příspěvků bychom vám rádi zprostředkovali v dalších číslech časopisu Čtenář.

LENKA ŠIMKOVÁ

Sekce Informační technologie

Tradiční sekci Internet pomáhá knihovným letos nahradila sekce nazvaná *Informační technologie*. Zahájila ji Marie Balíková (NK ČR) představením portálu Národní autority (<http://autority.nkp.cz>). Je to spíše vortál (vertikální portál), který soustřeďuje informace o problematice tvorby a využívání souborů národních autorit, přičemž novinkou jsou názvové autority. Slouží k propojení záznamů pro dílo, které se vyskytuje v různých podobách. Příkladem mohou být *Pohádky tisíce a jedné noci*, které mohou mít knihovny třeba s názvem *Arabian nights, Tausendundeine Nachricht* nebo dokonce *Alflaila wa-laila*.

Na toto vystoupení navázal Martin Vojnar (VK Olomouc) s přednáškou o kanálech RSS. Ty umožňují automaticky stopovat změny na webových stránkách. Například na webu olomoucké knihovny lze od června 2007 sledovat nové tituly v katalogu prostřednictvím oborových RSS kanálů.

Marie Crhonková (KKD Vyškov) seznámila přítomné s monitoringem on-line zdrojů. Využívá k tomu program firmy Cosmotron a sleduje tak obecní zpravodaje a webové stránky obcí.

Po ní opět hovořil Martin Vojnar a vysvětlil zkratku FRBR, o které budeme v budoucnu často slyšet. Jedná se o způsob prezentace záznamů v katalogu tak, aby se zájemce rychle dozvěděl, která díla napsal např. W. Shakespeare,

případně zda byla provozována jako hra či balet. Běžný katalog mu totiž poskytuje i údaje, v kolika vydáních a kde díla vyšla, což ho mnohdy nezajímá.

V dalším vystoupení upozornil Jan Pokorný (ÚVT UK) na mylnou představu, že si knihovna může koupit jeden knihovní systém, který pokryje všechny služby. Po čase zjistí, že bude potřebovat i další systémy, a PRIMO je integrované uživatelské rozhraní, které různé systémy vhodně zastřeší.

Novinky o souborném katalogu SKAT se přítomní dozvěděli z úst Jiřího Šilhy (LANius). U katalogu naučné literatury budou záznamy z partnerských knihoven stahovány automaticky, a to pomocí OAI-PMH harvesteru, do článkového katalogu budou nově zařazovány veškeré články všech titulů periodik, buduje se katalog elektronických zdrojů, webový katalog umožňuje linkování hesel na českou mutaci Wikipedie.

O novinkách pohovořila i Karolína Košťalová (NK ČR). Zaměřila se však na portál o českých knihovnách *Knihovny.cz*. Po třech letech fungování se přistoupilo ke změně struktury, některé sekce byly sloučeny a tři sekce (Digitální knihovny, Služby knihoven hendikepovaným uživatelům, Volný internet) vznikly zcela nově. Do budoucna se plánuje propojení tohoto portálu s JIB, zavedení diskyse pro knihovny a služby RSS.

Martin Lhoták (Knihovna AV ČR) seznámil přítomné s plánem vybudovat informační portál Akademie věd, který by zajistil jednotný přístup k výsledkům výzkumu a vývoje. Portál by měl vzniknout během tří až pěti let s využitím komerční vyhledávací technologie (FAST ESP, Autonomy) či nekomerčního řešení (Lucene). Počáteční investici (7 až 9 mil. Kč) by mohla poskytnout Evropská unie, zejména pokud by se jednalo o mezinárodní portál.

Až příliš podrobnou přednášku proslovila Eva Marvanová (NK ČR). Hovořila o Library 2.0, která umožňuje knihovnám reagovat na neustále se měnící potřeby uživatelů. Cílem je udržet současné a získat nové uživatele. Zdůraznila, že by knihovny měly mít na svém webu prohlášení o cílech, vizích a poslání knihovny, podrobněji se zabývala týmovou prací v knihovně, uvedla příklady služeb Library 2.0 na webových stránkách amerických knihoven a výsledky průzkumu, kdy uživatelé Národní knihovny ČR hodnotili její služby. Vystoupení zakončila přehledem změn, ke kterým v Národní knihovně došlo v posledních měsících. Petr Žabička (MZK) poté předvedl, jak funguje projekt *Elektronické knihy na vyžádání* (EOD), který řešila innsbrucká univerzitní knihovna a zapojilo se do něj třináct knihoven z osmi států včetně bratislavské univerzitní knihovny. Požadovaná publikace, pokud je volným dílem, je digitalizována a převedena do dvouvrstvého pdf (spodní vrstva je s OCR pro plnotextové vyhledávání, horní vrstva je naskenovaná) a současně je vygenerována faktura na proplacení zakázky.

Jan Hutař (NK ČR) podal přehled trvalých

indikátorů. Vedle tradičních, jako je ISBN či ISSN, vysvětlil i méně známé jako PURL, NBN či Handles.

Zajímavý byl i referát Zuzany Kopencové (MěK Praha) o projektu HISPRA (Záchrana historických pragensjních a dalších vzácných dokumentů z fondu MKP), s nímž knihovna uspěla u norských fondů. Získala 400 000 euro, což jí umožnilo vybudovat digitalizační pracoviště se sedmi zaměstnanci a dvěma planetárními skenery. Sympatický na vystoupení byl příslib knihovníkům, že jim autorka referátu poradí, až budou zpracovávat obdobný projekt.

Také vystoupení Tomáše Psohlavce (AiP Beuron) obsahovalo řadu doporučení. Knihovnám, které hodlají digitalizovat vzácné dokumenty, doporučil prezentaci dat v Manuscriptoriu. Mezi přednostmi tohoto projektu uvedl skutečnost, že Manuscriptorium nabízí moderní rešeršní a prezentační prostředky vždy nejaktuálnější verze nástrojů. Knihovny tak nemusejí vyvíjet či nakupovat vlastní systémy, udržovat je ani aktualizovat.

Poslední přednáška byla příliš technická. Martin Duda (KNAV ČR) až nadměrně detailně popsal rozhraní, instalaci a správu systému pro zpřístupňování digitalizovaných dokumentů Kramerius. V takové podobě měla být proslovena spíše před administrátory než běžnými knihovníky, a tak někteří předčasně opustili přednáškový sál. To byl snad jediný omyl sestavitele programu a moderátora sekce Tomáše Gece (Veterinární a farmaceutická univerzita Brno).

ALEŠ BROŽEK (brozek@svkul.cz)

Sekce Školní knihovny

Tuto sekci moderovala Ludmila Čumplová, která vystoupila s příspěvkem *Školní knihovny dnes, a jak nato?* Upozornila na řadu materiálů, které jsou školním knihovnám k dispozici na www.npkk.cz v rubrice *Centrum pro školní knihovny*. Se stavem školních knihoven v zahraničí seznámili: Rozálie Cenigová ze Slovenské pedagogické knihovny v příspěvku *Legislativní změny a současný stav v oblasti školních*

knihoven, Jan Emmer z Centra knihovnických služeb VŠFS v prezentaci *Školní knihovny v USA a jejich dopad na akademické výsledky studentů* a Dana Bjačková ze Základní školy Skálova v Turnově ve vystoupení *Španělské školní knihovny*. Milena Medková z Obchodní akademie a VOŠ z Valašského Meziříčí pronesla příspěvek na téma *Informační a studijní centra škol a kvalita škol*.

Z praxe vycházely příspěvky Boženy Blažkové ze Studijní a vědecké knihovny v Hradci Králové *Kde je vůle, najde se i cesta* a Hany Fialové z Knihovny Kroměřížska – *Cílem aktivit v dětském oddělení knihovny Kroměřížska je informovanější čtenář aneb Klíč k branám měst*. O výzkumech dětských čtenářů, četbě jako generačním problému – *Čtenářství v epoše internetu* informoval Zdeněk Jonák z Výzkumného ústavu pedagogického v Praze. Prezentaci Josefa Basla – *Čtenářská gramotnost českých žáků v mezinárodním srovnání* přednesla Markéta Hlasivcová. (Jednalo se o dva meziná-

rodní projekty PISA Programme for International Student Assessment a PIRLS Progress in International Reading Literacy Study.)

Jana Nejezchlebová v příspěvku *Informační vzdělávání v knihovnách 21. století* shrnula poznatky ze současné situace školních knihoven, informačního vzdělávání, legislativy a podtrhla nutnost vytvoření standardu nebo koncepce informačního vzdělávání v knihovnách.

S úplným zněním příspěvků se můžete seznámit na www.sdruk.cz/sec.

LADISLAVA CUKROVÁ

Nositelé medaile Z. V. Tobolky 2007

Na úvod konference *Knihovny současnosti v Seči* proběhlo už poosmé slavnostní předání medailí Z. V. Tobolky. Podobně jako loni převzalo pět osobností českého knihovnictví ocenění z rukou předsedy Sdružení knihoven ČR doc. PhDr. Jaromíra Kubička, CSc. Předsedkyni Nadace knihoven ČR PhDr. Jiřinu Kádnerovou letos zastoupila ředitelka českobudějovické vědecké knihovny PhDr. Květa Cempírková.

— Bohuslav SMEJKAL

po maturitě na Slovanském gymnáziu v Olomouci a po totálním nasazení začal studovat práva na Masarykově univerzitě v Brně, odkud byl po únoru 1948 vyloučen. Na přelomu 50. a 60. let studoval knihovnictví při zaměstnání. Začínal v knihovně Obchodní a živnostenské komory v Olomouci. Po zrušení této instituce přešel v roce 1949 do Univerzitní, posléze Státní vědecké knihovny, kde působil jako vedoucí knihovnických služeb a později ve funkci zástupce ředitele. I po odchodu do důchodu se v letech 1987–1998 věnoval zpracování a pořádání knihovního fondu olomouckého arcibiskupství. Bohatě znalosti z oboru i z oblasti osobních zájmů využil k rozsáhlé publikační činnosti, přednáškám, besedám, výstavám, ke zpracování odborných studií i populárně naučných článků. Jeho personální bibliografie z roku 2004 má 400 položek.

— Mgr. Taťjana SPUNAROVÁ,

rozená Sládková, patří k odborným pracovníkům, kteří vědomě spojili svůj pracovní život s jedinou institucí – Knihovnou Národního muzea v Praze. Do knihovny nastoupila 1. 9. 1954 po vysokoškolských studiích (anglistika a historie). Záhy přejala agendu akvizice odborné literatury – formou nákupu a především výměnou. Díky jejímu úsilí se postupně výměnné kontakty rozšířily na více než 1200 zahraničních ústavů v celém světě. Svou bohatou publikační činností ve Sborníku Národního muzea, řada C, zahájila roku 1957 společnou práci o neznámém rukopise *Prostých motivů Jana Nerudy* s prof. dr. Pavlem Spunarem, jemuž je celoživotní a inspirující partnerkou. Po odchodu do důchodu roku 1990 pilně vědecky pracuje vedle obětavé péče o rodinu.

— **PhDr. Zdeněk UHLÍŘ**
absolvoval v roce 1980 FF UK obor archivnictví, pomocné vědy historické a historie. Hned poté nastoupil do okresního archivu Praha-východ, kde od roku 1983 vykonával sedm let funkci ředitele. V roce 1990 přišel do oddělení rukopisů a starých tisků Národní knihovny ČR a v roce 2004 stanul v jeho čele jako vedoucí. O tři roky později převzal nově vytvořený referát pro Manuscriptorium a v souvislosti s rozvojem této digitální knihovny se podílel jako koordinátor nebo manažer na celé řadě národních i mezinárodních projektů. Od samého počátku práce v archivu i v NK ČR trvá jeho zájem o studium středověkých rukopisů a kulturních dějin. Výsledkem jeho práce je mj. knižní monografie *Literární prameny svatovavlavského kultu a úcty ve vrcholném a pozdním středověku* z roku 1996.

— **Mgr. Zuzana BORNOVÁ**
absolvovala gymnázium v Opavě a poté pokračovala studiem knihovnictví na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze, které v roce 1985 ukončila státní zkouškou. Do roku 1989 pracovala v Okresní knihovně Petra Bezruče v Opavě

jako odborný knihovník, od roku 1990 až 1991 jako informační pracovník. V roce 1991 byla jmenována ředitelkou nynější Knihovny Petra Bezruče v Opavě. Za její působnosti byla knihovna citlivě zrekonstruována, došlo k rozšíření funkcí a k plné automatizaci. Zuzana Bornová patří k nejvýraznějším osobnostem opavského knihovnictví, působí v expertní radě pro Souborný katalog ČR, zasedá v hodnotitelské komisi VISK3, přednáší na Slezské univerzitě v Opavě.

— **Jana SHEJBALOVÁ**
absolvovala nastavbu na Střední knihovnické škole v Brně v roce 1970. Od srpna 1970 do 15. dubna 1974 pracovala v knihovně Výzkumného ústavu pícninářského v Brně. Od 16. 4. 1974 je zaměstnána ve Státní vědecké, dnešní Moravské zemské knihovně v Brně. V ní prošla všemi úseky služeb – půjčovnou, MVS i kontrolní činností se ztrátovým řízením. V současnosti je jedním z náměstků ředitele a vedoucí oddělení absenčních služeb. Využila možnosti koncipovat své představy do realizace novostavby jedné z našich největších knihoven. Své zkušenosti uplatňuje v komisích služeb u nás i v zahraničí a také při posuzování studií novostaveb a rekonstrukcí knihoven.

(abr)

Čtenář informuje >

DEN PRO DĚTSKOU KNIHU

1. PROSINCE 2007

Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR vyhlašuje I. ročník této celostátní akce. Další informace získáte na: <http://skip.nkp.cz/akcDen07.htm>

Do čísla přispěli >

■ Ing. Aleš Brožek – Severočeská vědecká knihovna v Ústí nad Labem ■ PhDr. Jarmila Burgetová – SKIP, Praha ■ PhDr. Jaroslav Císar – Vydavatelství Grand Princ v Praze ■ Mgr. Ladislava Cukrová – Středočeská vědecká knihovna v Kladně ■ PhDr. Jana Čeňková, Ph.D. – FSV UK v Praze ■ PhDr. Miloslava Faitová – Univerzitní knihovna Západočeské univerzity v Plzni ■ Mgr. Zlata Houšková – Národní knihovna ČR ■ Ing. Radka Johnová – Vyšší odborná škola informačních služeb v Praze ■ Bc. David Mach – Slezská univerzita v Opavě ■ Ing. Jiří Mika – Středočeská vědecká knihovna v Kladně ■ Mgr. Marie Mudrová – Městská knihovna v Chebu ■ PhDr. Jiří Sedlák, CSc. – v Brně ■ Eva Semrádová – Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové

MARKETING V KNIHOVNÁCH

> **RADKA JOHNOVÁ**
(rsj@seznam.cz), <http://info.sks.cz/users/jo>

...cena a distribuce

Aby byl náš výčet marketingových nástrojů kompletní, musíme k produktu a propagaci přidat ještě stručný pohled na cenu a distribuci. **Cena** má mezi čtyřmi základními marketingovými nástroji zcela specifickou pozici. **Produkt**, jeho výzkum, vývoj a uvádění na trh, stejně jako **distribuce** a **propagace** generují náklady firmy. Cena na druhé misce vah má všechny tři složky převážít.

Pro neziskový sektor nebude cena tak významným faktorem, jeho financování je ve velké míře závislé na jiných zdrojích, především veřejných rozpočtech, grantech, sponzorech a mecenáších. Státní a místní rozpočty jsou hlavním zdrojem pro oblast kulturního dědictví, a tedy i knihoven. Je však nutné pamatovat na to, že kultura nikdy nebude stát v popředí zájmu při přerozdělování prostředků. I to je důvod, proč je nutné zabývat se i v neziskovém sektoru cenovými strategiemi.

Cena služeb knihoven i dalších institucí kulturního dědictví je specifická v tom, že si za základ nebo dolní limit nebere náklady, ani nemusí být koncipována s ohledem na zisk. Tyto statky mají pro společnost specifický význam z hlediska zachování kulturního dědictví, pro vzdělanost obyvatel i národní paměť, a proto jsou částečně poskytovány jako statek veřejný. Termín veřejný statek není úplně přesný, protože veřejný statek vykazuje dvě vlastnosti: nezmenšitelnost a nevylučitelnost. Zpřístupnění kulturního dědictví nesplňuje ani jednu z podmínek. Například v knihovně si velké množství uživatelů půjčí knihy, fond se pro ostatní (dočasně) zmenšil. Tím, že se za většinu služeb kultury a kulturního dědictví platí alespoň symbolická částka, není zajištěna ani nevylučitelnost. Lépe by bylo používat termín **merit goods**, kterým angličtina označuje statky, které jsou v centru pozornosti státu. Stát je dotuje, protože má zájem na jejich široké dostupnosti pro všechny vrstvy obyvatelstva.

Než organizace začne uvažovat o cenových strategiích, musí vědět, jaké hodnoty zákazníkům nabízí, ale také, jakou hodnotu zákazníci této nabídce přisuzují. V první řadě však musí tuto hodnotu zprostředkovat veřejnosti a přesvědčit ji, že se o hodnotu jedná. Následně by měla zjistit, jakou váhu různé segmenty trhu její nabídce přikládají, a až poté může začít uvažovat o konkrétní oceňovací strategii.

V knihovnách to zahrnuje rozhodnutí o tom, zda a jak stanovit ceny za:

- roční poplatek (průkaz);
- speciální nabídky
 - pořádané akce a programy (kulturní, vzdělávací),
 - pronájem prostor ke komerčním účelům (sál, učebna),
 - komerční služby (rešerše, kopírování...),
 - sponzoring,
 - u velkých knihoven i za zboží (občerstvení, suvenýry, publikace).

Pozitivně diskriminační vstupné na bázi **cenové diferenciace** je nejběžnější formou. Vybrané cílové skupiny – děti, studenti, důchodci, invalidé, skupiny, odborníci, žurnalisté apod. platí nižší než základní vstupné nebo mají vstup zdarma. Cílové skupiny jsou vybírány s ohledem na společenský zájem a zájem instituce a její funkce. Vzdělávací funkce míří na děti, studenty, rodiny, sociální funkce umožňuje návštěvu i skupinám, které jako celek vykazují nejnižší příjmy na osobu (studenti, důchodci, rodiny, invalidé), propagační funkce zajišťují odborníci a tisk.

Jednotné všeobecné vstupné, které je pro všechny návštěvníky stejné a povinné, by vzhledem ke společenským funkcím neziskových organizací neplnilo svou společenskou roli a v rozpočtově dotovaných organizacích je málokdy používán.

Sezonní vstupné slouží k regulaci návštěvnosti organizace. Knihovny, které jsou v určitých hodinách přetížené, by si měly uvědomit, že sezonou se rozumí nejen roční období, ale i dny v týdnu nebo hodiny určitých dnů.

Poplatek reguluje návštěvnost a je jedním ze zdrojů organizace. Ve společenském zájmu je, aby kulturní dědictví bylo široce přístupné veřejnosti. Cena musí odrážet význam nabídky, vztah k příjmům zajišťuje alespoň částečné fungování společenské spravedlnosti. Tedy aby ti, kdo na to mají, nebo se to o nich předpokládá, se podíleli na nákladech organizace.

Maximalizace počtu uživatelů je strategie, kterou často volí organizace dotované a posuzované právě podle tohoto kritéria. Spontánně šířené pozitivní informace oslovují také potenciální sponzory. Vysoká návštěvnost i v případě jen minimálního poplatku přináší i peněžní zisky. Návštěvníci mohou o to více utratit za ostatní služby – za občerstvení nebo v obchodě s publikacemi.

Maximalizace počtu návštěvníků má i svá negativa. Nízký poplatek může vést k podceňování úrovně a kvality služeb a k přeplnění. Lidé se navzájem obtěžují hlukem a strkáním. V takovém případě je nutno volit strategii jinou.

Strategie **maximalizace příjmů** vychází z toho, že management spravující kulturní organizaci může dávat přednost hmatatelnému a okamžitě použitelnému přísunu peněz před pozitivy sice vysoce důležitými, nicméně nehmotnými, jako je dobré jméno a pověst.

Orientace na maximalizaci příjmů však má i svá úskalí. Pokud organizace zvolí příliš vysokou cenu, získá v konečném efektu méně. Výší poplatku odradí potenciální zákazníky a přijde o příjmy z doprovodných služeb. Tato strategie je závislá na správném odhadu elasticity poptávky a na ceně a množství konkurenčních nabídek na využití volného času v daném místě. V knihovnách je vhodná jen pro uplatňování pokut.

Cena zohledňující ostatní volnočasové aktivity znamená, že zákazníci porovnávají vynaložené náklady s přínosy, které jim nabídka poskytuje. Cena musí zohledňovat ceny srovnatelných služeb (přízpůsobení se cenám primé

konkurence, ostatních knihoven...) i dalších možnosti kulturního vyžití a jiného trávení volného času (nepřímá konkurence), a to s ohledem na význam, váhu, jakou zákazníci aktivitám přikládají.

Koncipování ceny jako **ceny sociálně spravedlivé** nejvíce odpovídá poslání organizací spravujících kulturní dědictví. Úkolem takové ceny je najít rovnováhu mezi fiskální stabilitou organizace a jejím společenským posláním. Tomuto pojetí nejvíce odpovídají pozitivně diskriminační ceny. Naopak za sociálně spravedlivé nelze označit bezplatně přístupné kulturní instituce, neboť není důvod ani společenský zájem na tom, aby na takovou aktivitu přispívali ze svých daní i chudí (kteří často ani nemají zájem je navštěvovat) a poskytovali tak výhody bohatším, kteří jsou schopni a ochotni za užitek zaplatit.

Dotované nebo sponzorované organizace vykazují pouze částečnou **návratnost nákladů**. Dovolí-li to legislativa, jestliže vyberou na poplatcích vyšší než plánovanou částku, měly by mít možnost využít ji jako rezervu na další připravované akce, které opět mohou být zdrojem dodatečných příjmů.

Vyšší návratnost nákladů než samotné vstupné přinášejí doprovodné služby a programy a penalizační ceny. Není žádný důvod ani společenský zájem, aby pokuty za nedodržení smluvních podmínek braly ohled na zákaznicko sociální postavení.

Instituce, které k tomu mají podmínky, mohou pronajímat prostory a poskytovat některé **komerční služby**. Ceny za tyto služby jsou stanoveny na komerční bázi, to znamená, že vycházejí z nákladů, k nimž si organizace účtuje ziskovou přírážku. Tento zisk pak může využít na rozšíření svých služeb nebo na akvizice exponátů apod. V tomto případě nelze stanovit jednotnou cenovou strategii. Cena za sponzorování se odvíjí od hodnoty publicity a přínosů, které může organizace sponzorovi nabídnout.

Specifika distribuce kulturního dědictví

Distribuce je proces, jehož cílem je doručit zákazníkovi produkt (hodnotu, která mu přináší užitek a uspokojení) **v místě a čase**, které zákazníkovi vyhovují.

Služby jsou specifickým produktem, jehož dodání je s místem, časem a personálem svázáno ještě těsněji. Místo, jeho prestiž nebo atmosféra budou pro knihovny důležitým faktorem, ale zužování nabídky na budovu, ve které se nacházejí fondy, znamená nepochopit možnosti, které nabízí dnešní technika, technologie a marketing.

Knihovny mají své vlastní distribuční cesty. Jejich cílem je maximálně vyjít vstříc zájemcům a učinit tyto instituce přístupnějšími co nejširší veřejnosti. Hlavní faktory, které budou ovlivňovat distribuci služeb knihoven jsou:

- Místo, budova, sídlo organizace;
- Zaměření (všeobecná, odborná);
- Dostupnost (doprava);
- Působnost (Je knihovna jen pro místní obyvatele, nebo má centrální význam, a uživatelé dojíždějí i z větší dálky?);
- Publikace;
- Elektronické zpřístupnění kulturního dědictví.

Většina zákazníků má nabídku služeb knihovny pevně spjatou s místem, kde se nachází, respektive s její budovou a podstatou distribuce služeb bude přístupnost, atraktivita a atmosféra.

Fyzická přístupnost zahrnuje dopravní vzdálenost pro cílové segmenty, dosažitelnost pěšky, možnosti parkování, veřejné dopravy, bezbariérový přístup. Časová přístupnost zahrnuje otevírací dobu vyhovující segmentům zákazníků, na které se organizace zaměřuje, nebo které chce získat. Fyzická a časová přístupnost jsou základními distribučními faktory i v případě knihoven.

Knihovny mohou také spolupracovat s místními organizacemi, především s informačními centry, ale i se školami, zájmovými organizacemi, kluby seniorů apod. Důležitá je i spolupráce s místní samosprávou.

Instituce spravující kulturní dědictví se přibližují svým zákazníkům i prostřednictvím tematických programů pořádaných nejen ve svém sídle, ale v místech, kde o tyto pořady může být největší zájem. Sem patří speciální

programy pro školy, pořádání konferencí a účast odborníků z těchto institucí na konferencích a seminářích, veřejná vystoupení a články publikované v odborném tisku, stejně jako texty popularizující odborná témata ve společenských časopisech, případně další programy (např. pro tzv. univerzity třetího věku).

Organizace vydávají i vlastní publikace a knihy. Brožury a případně periodicky, nebo příležitostně vydávaný bulletin (zpravodaj) mají distribuci podstatně širší, a to tak, aby se dostaly ke všem cílovým skupinám zákazníků a potenciálním sponzorům. Na poslední jmenovanou skupinu se zaměřují i výroční zprávy.

Elektronické zpřístupnění kulturního dědictví

V dnešní době platí, že kdo není na internetu, neexistuje. Katalog knihovny a možnost rezervace knih prostřednictvím webu je nutností. Všechny organizace by měly mít své webové stránky, protože zákazník, který se rozhoduje, obvykle hledá první informace právě zde. Virtuální prohlídka přibližuje organizaci v čase, který si zákazníci vybrali v pohodlí jejich prostředí, s minimálními náklady na obou stranách. Přehledné a rychle dostupné informace o otevírací době, dostupnosti – včetně plánu příjezdu autem i veřejnou dopravou, poplatcích, službách, programech a doplňkových akcích jsou nutností, stejně tak programy pro měření návštěvnosti stránek a času stráveného jejich prohlížením.

Webové stránky ale mohou nabídnout i e-shop, prodej suvenýrů, audiovizuálních programů, průvodců a publikací po internetu. Webové stránky mohou nabízet i příležitostně diskuse s autory, odpovědi na odborné otázky, zjišťovat názory a přání zákazníků pomocí anket. Mohou být základem pro vytvoření databáze zájemců o nabídky akcí prostřednictvím možnosti zaregistrovat se a dostávat informace na e-mail. Při této registraci mohou organizace položit zákazníkům řadu doplňujících otázek, které jim po vyhodnocení pomohou lépe vycházet vstříc potřebám návštěvníků, a třeba i oslovit další potenciální uživatele.

Letošní laureáti Ceny MK ČR Pavel a Blanka Křížovi (uprostřed)

F. Mikeš předává řediteli MK ČR dekrety povzrující zápis do registru Paměť světa

Foto EVA HODKOVÁ

Slavnostní předání cen Ministerstva kultury Knihovna roku 2007

Ve čtvrtek 4. října zaplnili Zrcadlo kapli pražského Klementina do posledního místa knihovnice a knihovníci z různých koutů republiky, starostové obcí, zástupci ministerstev a další vzácní hosté. Probíhaly tu totiž dvě významné akce – vyhlášení výsledků soutěže o ceny **Ministerstva kultury „Knihovna roku 2007“** a také předání dekretů Národní knihovny ČR, osvědčujících zápis dvou sbírek této instituce do světového registru Paměť světa. V tomto unikátním seznamu, který UNESCO založila před 15 lety, je v současné době 158 položek, mezi něž se tedy poprvé zařadily i sbírky z České republiky. Je to **Soubor středověkých rukopisů české reformace a Kolekce ruských, ukrajinských a běloruských periodik z let 1918–1945**, která je uchovávána ve Slovanské knihovně. Významný dokument odevzdal Vlastimil Ježekovi, generálnímu řediteli NK ČR, první náměstek ministra kultury František Mikeš, který předával i ceny v soutěži Knihovna roku.

Hlavním a napjatě očekávaným bodem slavnostního dopoledne bylo už zmiňované vyhlášení výsledků soutěže Knihovna roku, ocenění dvanácti nejlepších základních knihoven a dvou knihoven v kategorii „informační počín“. Mgr. Marie Mudrová, předsedkyně poroty v kategorii základní knihovna, ve svém vystoupení připomněla nelehkou práci komise, která na své tisíc pět set kilometrů dlouhé pouti navštívila množství krásných knihoven, z nichž většina zvítězila v rámci soutěže Vesnice roku ve svých krajích. Z nich mohla vybrat pouze dvanáct a jen jednu navrhnout na Cenu Ministerstva kultury. Titul **Knihovna roku 2007**, k němuž se váže finanční částka 70 000 Kč, získala letos **Obecní knihovna Bory** z kraje Vysočina, kterou vedou Pavel a Blanka Křížovi. (S dalšími finalisty soutěže vás seznamujeme na dalších stránkách.)

Předsedkyní poroty v kategorii „významný počín“ v oblasti poskytování veřejných knihovnických a infor-

mačních služeb byla PhDr. Jiřina Kádnerová. Ve svém vystoupení mimo jiné zmínila, že komise obdržela k posouzení 19 návrhů a každý člen vypracoval vlastní hodnocení a svůj favorizovaný projekt musel náležitě zdůvodnit. „O tom, že komise rozhodla objektivně svědčí skutečnost, že všichni její členové se na prvenství jednoznačně shodli. Návrh nominace byl zaslán ze dvou knihoven zároveň, což se dosud v žádném jiném případě nestalo.“

Hlavní cenu ve výši 70 000 Kč získala **Knihovna města Hradce Králové** za projekt **Šablona webu pro malé knihovny jako optimální nástroj prezentace**. Cílem projektu bylo umožnit knihovnám – původně jen v okrese Hradec Králové – zřízení vlastní, kvalitní a aktuální webové stránky, takové, která by nevyžadovala finanční náklady a knihovník i v malé obci by ji mohl sám obsluhovat a spravovat. Díky tomuto projektu si vlastní elektronickou prezentaci vytvořilo již 204 knihoven z mnoha míst České republiky.

Také druhá oceněná knihovna, konkrétně **Knihovna města Ostravy**, přišla s jedinečným projektem – komunitním centrem **Romani kereka – Romský kruh**, který je zaměřený na romské obyvatele. S jeho přípravou začala v roce 2004 a zohlednila v něm zvláštnosti romské komunity žijící v regionu. Tým mladých designérů vytvořil zajímavý interiér, který přináší návštěvníkům pocit pohody a možnost volného využití všech nabízených služeb. Projekt byl financován obecně prospěšnou nadací Hermann-Niermann Stiftung z Düsseldorfu, Statutárním městem Ostrava a Úřadem městského obvodu Ostrava-Vítkovice, v jehož lokalitě se knihovna nachází.

Příjemnou tečkou slavnostního dopoledne bylo přátelské a neformální setkání všech zúčastněných v reprezentačních prostorách Národní knihovny, kde na ně čekalo skvělé pohoštění.

– ova –

KNIHOVNA ROKU 2007

přehled nominovaných knihoven v kategorii Základní knihovna

BORY

Obecní knihovna Bory

okres Žďár
nad Sázavou,
kraj Vysočina
Knihovnici
Pavel a Blanka Křížovi

Knihovna roku 2007

Kromě klasické činnosti působí knihovna také jako komunitní centrum – knihovníci založili Klub dobré pohody, na Čajích o páté se scházejí se zajímavými lidmi, při knihovně funguje kroužek ochránců přírody. Příkladem zde pracují s regionální literaturou, budují videotéku, pečlivě vedou kroniku a dokumentaci všech akcí. Letos knihovna získala grant Knihovna 21. století na projekt „Knihovna je i pro seniory“, a tak sdružují v obci všechny generace. Knihovna je nově zrekonstruována, přesto se již připravuje projekt na její rozšíření a lepší umístění.

BŘASY

Sřídelská knihovna Břasy-Stupno

okres Rokycany,
Plzeňský kraj
Knihovnice
Jaroslava Kiršová

Knihovna pracuje v plně automatizovaném provozu a chystá přechod na novou verzi knihovního systému. Slouží jako veřejná stanice internetu. Příkladná je systematická snaha knihovnice o podporu čtenářství – věnuje se dětem již od předškolního věku, připravuje například akci Najdi cestu do knihovny. Výborně spolupracuje se školou, pro kterou chystá řadu besed. Stará se i o knihovny v místních částech obce.

HORNÍ PODLUŽÍ

Obecní knihovna v Horním Podluží

okres Děčín,
Ústecký kraj
Knihovnice
Jana Tošovská

Díky péči a velkorysosti samosprávy má knihovna velmi dobré umístění a poskytuje veřejnosti širokou škálu zajímavých služeb. Garantem kvality služeb je osobnost knihovnice, která ve spolupráci s manželem plně využívá svých mnoholetých zkušeností. Manželé vedou v obci kroniku, podílejí se na obecním zpravodaji. Přestože v místě není škola, daří se řadou akcí a soutěží motivovat mladé čtenáře k návštěvě knihovny. V knihovně je kompletně zpracovaný fond do elektronické podoby, připravena je automatizace.

JAROMĚŘICE

Místní lidová knihovna Jaroměřice

okres Svitavy,
Pardubický kraj
Knihovnice
Helena Vykydalová

Knihovna je po rekonstrukci plně automatizovaná v příjemných, bezbariérových prostorách. Díky šikovnosti samosprávy a grantu je umístěna v Domě života a podnikání v centru obce. Plně vybavena výpočetní technikou plní současně i funkci infocentra. Je přirozeným centrem dění v obci a nabízí svým uživatelům výhodnou provozní dobu. V místě je velmi aktivní škola, knihovnice na řadě akcí spolupracuje a zapojuje se i do celostátních akcí, např. psování prvňáčků za čtenáře.

JEVIŠOVKA

Místní knihovna Jevišovka

okres Břeclav,
Jihomoravský kraj
Knihovnice
Božena Bošiaková

Samospráva vytvořila velmi dobré podmínky pro práci knihovny a dokáže využít možnosti grantové politiky k jejímu dalšímu rozvoji. Knihovnice je velmi obětavá, díky tomu nabízí širokou škálu zajímavých činností a pohotových služeb pro všechny – od dětí po seniory. Ve prospěch knihovny pracuje i jako členka zastupitelstva. Na počtu čtenářů, který je nad celostátním průměrem, není znát, že v obci není škola. Knihovna má pěkné webové stránky s možností využití on-line katalogu.

KOZOJEDY

Místní lidová knihovna Kozojedy

okres Plzeň-sever,
Plzeňský kraj
Knihovnice
Dagmar Špírková

Knihovna je v rozšířených prostorách doplněna o nové vybavení i nové internetové pracoviště. Otevírací doba je přizpůsobena obyvatelům obce, přístup k internetu nabízí prakticky denně. Po využití grantů byly služby knihovny doplněny o infocentrum. Samospráva obce si práce knihovnice velmi váží.

KRAVAŘE

Místní knihovna Kravaře

okres Česká Lípa,
Liberecký kraj
Knihovnice
Marie Johaníková

Obec investovala do rekonstrukce knihovny i do jejího vybavení nábytkem a počítači. Knihov-

nice pracuje v knihovně již dlouhá léta a vychází svým uživatelům vstříc, zejména v rozšířené provozní době. Výborně spolupracuje se samosprávou, s využitím grantů dokončuje automatizaci. Díky její původní profesi učitelky je výborná i spolupráce se školou, děti mají možnost zajít do knihovny ještě před učováním.

VELICHOVKY

Obecní knihovna ve Velichovkách

okres Náchod,
Královéhradecký kraj
Knihovnice
Eva Ambrožová

Knihovna díky systematické a velkorysému podpoře samosprávy a její schopnosti využívat grantových možností pracuje ve zcela nových, zrekonstruovaných prostorách. Nákup fondu je štedře dotován obcí, nabízí svým čtenářům velký výběr literatury. Knihovna úzce spolupracuje i s pověřenou knihovnou v Jaroměři. Věnuje se pečlivě dětem už od mateřské školy a přemýšlí o větším zapojení lázeňských hostů.

VIDČE

Místní knihovna Vidče

okres Vsetín,
Zlínský kraj
Knihovnice
Dagmar Karasová

Diplom Ministerstva kultury ČR

Knihovna sídlí v areálu mateřské školy. S mateřskou i základní školou úzce spolupracuje. Knihovnice, členka zastupitelstva, propaguje svou knihovnu v místním zpravodaji. Zapojuje se do společenského a kulturního života obce – do organizování divadel, karnevalů, vítání občánků, setkávání seniorů. Při knihovně už dlouhá léta aktivně pracuje čtenářský kroužek, knihovnice se výborně stará o seniory, zajišťuje i donáškovou službu.

VŠECHOVICE

Místní knihovna Všechnovice

okres Přerov,
Olomoucký kraj
Knihovnice
Lýdie Trlifajová

Diplom Ministerstva kultury ČR

Knihovna díky vzorné péči samosprávy netrpí nedostatkem prostoru. Stará se ještě o dalších 11 knihoven. Využívá grantů např. k pomoci dlouhodobě nezaměstnaným. Pro své občany nabízí výhodnou provozní dobu s řadou zajímavých akcí. Spolupracuje s klubem seniorů a ženským spolkem Rozmarýn. Knihovnice je velmi aktivní, úspěšně se zapojuje do republikových akcí k propagaci čtenářství. Zatímco některé větší knihovny váhají, její se už velmi čile zapojila do akce Celé Česko čte dětem.

ZÁHOŘÍ

Místní lidová knihovna v Záhoří

okres Písek,
Jihočeský kraj
Knihovnice
Alena Valvodová

Knihovna umístěná v Domě služeb dobře spolupracuje se samosprávou a využívá granty. Je plně automatizovaná, používá systém Clavius, do nějž knihovnice sama vložila obsáhlý fond. Věnuje se výchově nové čtenářské generace, zejména spoluprací se školou. Pro ostatní čtenáře a návštěvníky pořádá v prostorách knihovny zajímavá setkání.

ZÁVIŠICE

Místní knihovna Závěšice

okres Nový Jičín,
Moravskoslezský kraj
Knihovnice
Ivana Čípová

Knihovna pracuje v centru obce a díky svému umístění v budově obecního úřadu nabízí výhodnou provozní dobu. Knihovnice vychází vstříc zájmům obyvatel v nabídce literatury i ostatních služeb, které se mají stále rozšiřovat. Blízkost školy využívá při společných akcích.

Text a foto MARIE MUDROVÁ
Marie.Mudrova@knih-cheb.cz

Knihovny ve statistických číslech za rok 2006

Národní informační a poradenské středisko pro kulturu (NIPOS) se zaměřuje na statistiku v jednotlivých oblastech kultury i na činnost veřejných knihoven.

V roce 2006 působilo v ČR 5662 veřejných knihoven s 869 pobočkami. Národní knihovna ČR a Moravská zemská knihovna jsou zřízeny MK, 13 krajských knihoven zřizují kraje a zbývajících 5647 je zřízeno městy a obcemi. Všechny typy knihoven měly pro své čtenáře 64 888 447 knihovních jednotek. Celkem 1 475 623 registrovaných čtenářů si za rok 2006 vypůjčilo 68 696 902 knih, což představuje průměrně 46,6 knih na jednoho čtenáře ročně. Do knihoven se vypravilo i 19 902 397 návštěvníků, kteří využili další nabízené informační služby. V uplynulém roce se zvýšil počet studijních míst ve všech typech knihoven na 35 810. Před pěti lety jich bylo pouze 18 529. Obdobná situace je i v počtu počítačů pro uživatele.

Zatímco v r. 2002 bylo ve všech knihovnách 4237 počítačů, stoupl jejich počet v loňském roce na 9086. Na internet jich bylo připojeno 7905. Služby internetu využilo v knihovnách 2 269 708 osob. Tento údaj je sledován teprve v posledních dvou letech, ale i zde je patrný výrazný nárůst uživatelů, který činí 29,5 %. V roce 2005 totiž využilo internet v knihovně 1 752 231 osob.

Vedle činností souvisejících s půjčováním knih a provozem knihoven nabízejí veřejné knihovny i řadu různých typů akcí pro malé i velké čtenáře a významně tak rozšiřují nabídku kulturních pořadů v místech svého působení. V roce 2006 připravili pracovníci knihoven sami nebo ve spolupráci s jinými institucemi 61 422 vzdělávacích a kulturně výchovných akcí

VLADIMÍRA LINDNEROVÁ (lindnerova@nipos-mk.cz)

Knihovna Matice slezské se představuje

2. část

Zpracování fondu matiční knihovny

Právě v profilu fondu vidím jedinečnost matiční knihovny a také jeden z možných impulzů pro její budoucí růst. Matice slezská (dále MS) by se měla zaměřit na systematické budování sbírky všech dokumentů zabývajících se Slezskem, a to nejen jeho českou, ale i polskou částí – shromažďovat knižní publikace, periodika, příležitostné tiskoviny a pokud to bude možné, tak i šedou literaturu. Takto vzniklý fond by neměl plnit archivní funkci, jak by se mohlo na první pohled zdát, ale právě naopak, měl by být přístupný nejširší čtenářské komunitě. V samotné Opavě se sice sběrem regionálních dokumentů zabývá hned několik knihoven, patří mezi ně Knihovna Petra Bezruče (KPB), knihovna Slezské univerzity, knihovna Zemského archivu, knihovna Slezského zemského muzea, ale až na prvně jmenovanou slouží ty ostatní většinou jen odborné a akademické obci. Matiční fond by naopak mohli využívat badatelé a členové MS, ale především obyvatelé Opavy, popř. občané blízkých měst a obcí.

Růst knihovny by si samozřejmě vynutil i výrazné organizační změny. Bylo by nutné rozšířit současně kontakty MS, oficiálně potvrdit stávající styky a navázat užší spolupráci se všemi subjekty regionálního knižního trhu (nakladatelství, knihkupectví, distributoři, knihovny), místními firmami (šedá literatura, propagační a příležitostné tiskoviny) a polskými kulturními institucemi (publikace o polském Slezsku). Vedení MS by také mělo prozkoumat nabídku různých grantů a podpor (EU, knihovnické programy). Možná, že by se v této sféře našel jeden z potenciálních zdrojů financování. Hlavní předpoklad budoucího růstu knihovny by ale představovala inovace jejího fyzického stavu. Tim se již opět vracím do současné reality knihovny.

Její největším problémem je absence jakékoli organizace fondu. Dosud nebylo zvoleno žádné řazení a knihy jsou do regálů pokládány zcela namátkově, popř. tak, aby zabíraly co

Der Olymp oder Mythologie der Griechen und Römer: mit Einschluß der Aegyptischen, Nordischen und Indischen Götterlehre / J. A. Petiscus. vyd. 1878 – nejstarší kniha, titulní list

nejméně místa. Pro jejich uložení byly navíc zvoleny poměrně nevhodné skříně, které nedisponují dostatečnou nosností a některé regály se tak pod vahou knih již probořily. K evidenci svazků sloužil pouze sešit sepsaný členem MS. O katalozích, katalogizačních listcích či alespoň přírůstkovém seznamu nemůže být ani řeč. Dodnes se tak zcela neví, jaký počet svazků vlastně knihovna obsahuje. Můj odhad je kolem dvou tisíc. Nejedná se sice o nijak vysoké číslo, ale orientace v takovémto počtu knih bez jakékoli evidenční pomůcky není jednoduchá a klade veliké nároky na paměť čtenáře. Právě z těchto důvodů vznikla myšlenka knihovnu reorganizovat a já jsem dostal v říjnu minulého roku nabídku od Mgr. Davida Piňose se tohoto úkolu zhostit. Rád jsem ji přijal.

Následovala první schůzka s představiteli MS, během níž jsem byl seznámen se stavem knihovny. K její reorganizaci jsem dostal zcela volnou ruku. Jediným požadavkem či spíše představou vedení MS byla volba tematického stavění fondu a vyhotovení základní evidence svazků. S tímto návrhem jsem plně souhlasil. Výběr dalších standardů jsem provedl již podle vlastních znalostí. Mým hlavním cílem, jež jsem si v této fázi reorganizace knihovny vylíčil, je její přehledné uspořádání, které by umožnilo rychlé zpřístupnění fondu členům

MS. Upřednostňuji tedy především jejich praktické nároky a požadavky než důslednou aplikaci všech běžných knihovnických standardů. Při své práci se však snažím o co nejlepší sladění obou předpokladů. Celkovým výsledkem této fáze by tedy měl být knihovní fond rozčleněný podle zvolených tematických skupin a také základní evidence v podobě svazkového soupisu všech dokumentů seřazených podle tematiky s výstupem v textovém editoru Word. Odděleně budou uložena a zpracována periodika.

Dosavadní výsledky, použitá kritéria a nástroje

V případě jmenného popisu jsem zvolil doporučení ISBD, z nichž dnes vychází většina katalogizačních pravidel. Bibliografické záznamy tak mohou být později snadno upraveny, aby plně odpovídaly u nás závazným pravidlům AACR2, od jejichž aplikace jsem prozatím upustil. Při tvorbě záhlaví vycházím pouze z vlastních zkušeností. Většinou pracuji s autorským a názvovým záhlavím. Jen v určitých tematických skupinách jsem dokumentům přiřadil korporativní záhlaví. Podle záhlaví pak abecedně řadím svazky v jednotlivých tematických skupinách a také ve vytvářené evidenci. I zde budou v dalších fázích reorganizace knihovny uplatněna pravidla AACR2. Prozatím ale postačuje výše popsaná praxe. V oblasti věcného zpracování se omezují na vytvoření tematických skupin na základě převládajícího obsahu knih. Zvolil jsem např. skupiny: *militaria*, *školství*, *životopisy*, *divadlo* atd. Zároveň se snažím, aby tyto tematické skupiny zhruba odpovídaly jednotlivým třídám MDT. Někdy však musím sáhnout k sestavení poměrně specifických skupin, jako jsou např. *Sudety a sudetští Němci*, *Bezručiana*, *vědecké instituce na Opavsku* atd. Také pořadí tematických skupin ve fondu by mělo blíže korespondovat s hierarchickým uspořádáním tříd v MDT. Zařazení do tematických skupin provádím na základě zhruba obsahové analýzy dokumentu nebo podle věcného popisu a použité notace u záznamů v České národní bibliografii (ČNB). Někdy jsem však na rozpacích, zda knihu zařadit do té či oné tematické skupiny, což je ale všeobecný problém u publikací se složenou a multiborovou strukturou. Z časových a technic-

kých důvodů jsem nepřistoupil k věcnému předmětovému zpracování fondu. To bych viděl jako jeden z možných úkolů pro budoucnost.

Krátce jsem se zmínil o ČNB. Musím jí však věnovat větší pozornost, protože společně se Souborným katalogem periodik ČR či elektronickým katalogem KPB patří k hlavním nástrojům, které při popisu využívám. Všechny bibliografické záznamy knih, časopisů popř. dalších dokumentů vyhledávám v těchto databázích. Nalezené hity pak ve formátu ISBD stahuji do textového editoru a na lokální počítač, kde poté dochází k jejich úpravám, doplnění, popř. opravám. Jako nepostradatelný pomocník se také ukázal knihovnický portál The European Library, jehož prostřednictvím vstupuji na webové stránky národních bibliografií a souborných katalogů v Polsku, Německu nebo na Slovensku. I přes tyto moderní postupy mi však někdy nezbyvá, než se uchýlit k tradiční metodě *de visu*, především v případě úzce regionálních publikací a letáků, které v ČNB nenajdeme. Elektronické katalogy a ČNB mi v mnohém ulehčily práci, přesto by se našlo pár případů, kdy bych raději volil odlišný postup popisu a tvorby záhlaví. Proto některé zkopírované záznamy upravuji a zkracuji. Celý tento proces jsem pracovně nazval „poloautomatickou katalogizací“.

V současné době se první fáze reorganizace knihovny MS blíží ke konci. Zcela hotova je evidence periodik. Také evidence knihovního fondu je téměř kompletní, až na několik cizojazyčných dokumentů. Fond byl rozčleněn do přibližně 30 tematických skupin a nyní dochází k jejich fyzickému uspořádání a seřazení. V brzké době bude provedeno finální zpracování svazkového soupisu a jeho výstupní úprava. Následné fáze reorganizace knihovny zaměřující

se na důslednější aplikaci knihovnických standardů (AACR2) a provedení věcného předmětového zpracování dokumentů se prozatím odehrávají pouze v rovině plánování. Jejich praktická realizace bude možná až po ukončení a důkladném zhodnocení první fáze. Jako téma mé magisterské diplomové práce jsem si navíc zvolil návrh automatizace knihovny a její transformaci na veřejnou knihovnu, splňující všechna stanovená legislativní kritéria a po-

skytující moderní knihovnicko-informační služby nejen členům Matice a vědeckým pracovníkům, ale především nejširší veřejnosti. Mým přáním je, aby se knihovna MS jednou stala moderní informační institucí 21. století, a k tomu bych chtěl svou prací přispět.

DAVID MACH (mach_01@email.cz)
Text byl přednesen v únoru 2007 na konferenci
Kniha v 21. století v Opavě. Přetiskujeme ho
s laskavým svolením autora i vydavatelů sborníku.

Na Letní škole knihy v Okrouhliče na Vysočině

Vysočina je krajinou malířů a fotografů. A také milovníků krásných knih. Během letošních prázdnin se jich necelá třicítka sešla v Okrouhliče nedaleko Havlíčkova Brodu. V tichém prostředí bývalého Šejdorského mlýna, stranou od shonu dnešního světa, se snažili pochytit něco ze základů dávného umění iluminace, kaligrafie a ruční vazby knih. Patří dík Krajské knihovně Vysočiny, že na kurz *Letní školy knihy* upozornila a pomohla jej zorganizovat.

Knihářem se během pětidenního kurzu asi nikdo nestal. Za tak krátkou dobu se to opravdu nemohlo podařit a nebylo to cílem pořadatelů a jistě ani snem účastníků. Přesto mohu z vlastní zkušenosti potvrdit, že se tu dalo mnohému naučit. Při psaní kaligrafickým perem jsem si uvědomil, že už dobrých dvacet let píšu převážně na počítači, a když k tomu použiji přece jen vlastní ruku, držím v ní nějaký neohrabaný kůl v podobě libovolné propisovačky nebo neořezané tužky. A přitom by stačilo aspoň občas sáhnout po plnicím peru, aby člověku neztěžkla ruka a aspoň jednou za čas napsat řádku úhledných písmen, která by držela stejný sklon a nesla v sobě i něco slavnostního. Nedocenitelná pro zájemce o kaligrafii je publikace Davida Harrise *Kaligrafie: 100 úplných abeced*, kterou vydalo v roce 2004 Nakladatelství Slovart. Pro účastníky kurzu však bylo stejně cenné povzbuzení, jakého se jim dostalo od lektorky Hany Linhartové.

Lekce iluminace vedla Marie Čiplová. Také zde platí zásada nespěchat, soustředit se, ale zároveň probudit fantazii a dívat se – a viděné přenést na papír. Kupodivu není ani tak důležité, zda se vám více či méně chvěje ruka. Kdo si v kaligrafické dílně napsal pár řádek duchaplného textu, mohl je teď vyzdobit elegantní iniciálou, koncovkou nebo dokonce bordurou.

Lektor knihařské dílny
Jaroslav Těsnohlídek
s účastníkem kurzu
pracují na vazbě knihy

Nejtěžší to bylo v knihařské dílně. Avšak pod vedením přísného, leč spravedlivého Jaroslava Těsnohlídky postupovala práce nezadržitelně kupředu. Jaroslav měl ještě jednu vlastnost: nic nenechal v půli cesty a dbal na to, aby každý úkon byl dotažen s největší pečlivostí a přesně dle léty ověřených pravidel. Vždyť každý úkon, jak opakovaně vysvětloval, je nevratný a projeví se na konečném výsledku. Přestože jsme se knihaři nestali, asi málokdo čekal, že výsledné produkty, k nimž jsme si sami nařezali složky, sešili je, nalepili předsádky, zhotovili desky, vlepili kapitálek a vše spojili v jeden celek, se budou tak podobat skutečným knihám. Samozřejmě, když se jimi teď chlubíme doma, nezdržujeme už příliš, jak často musela při jejich obtížném zrodu přispěchat na pomoc lektorova ruka.

Okrouhlička se nachází také nedaleko Petrky, kde žil básník, grafik a vydavatel bibliofilů Bohuslav Reynek. Vybavuji si jeho schoulenou postavu z jakéhosi dokumentu o něm, když seděl u kamen a trpělivě vyrýval své produševnělé přírodní motivy. Zdá se, že Vysočina je přesně to pravé místo, které probouzí chuť k soustředěné a pomalé práci, jakou vyžadují i kaligrafie, iluminace a knižní vazba.

Text a foto JIŘÍ MIKA
mika@svkkl.cz

SERVIS ČTENÁŘE

Ministerstvo kultury ČR – odbor umění a knihoven vyhlašuje výběrové řízení pro rok 2008

na poskytnutí dotací knihovnám evidovaným podle zákona č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon), v platném znění, občanským sdružením podle zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, v platném znění, a zájmovým sdružením právnických osob podle zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, v platném znění, jejichž hlavním účelem je knihovnická a informační činnost či jejich podpora
na nekomerční projekty z oblasti knihoven.

1) Program:

Veřejné informační služby knihoven – VISK

(**VISK 2** – Mimoškolní vzdělávání pracovníků knihoven v oblasti ICT, **VISK 3** – Informační centra knihoven, **VISK 4** – Digitální knihovna a archiv pro informační služby knihoven, **VISK 5** – RETROKON, **VISK 6** – Memoriae Mundi Series Bohemica, **VISK 7** – Kramerius, **VISK 8** – Informační zdroje a Jednotná informační brána, **VISK 9** – CASLIN a Národní autority ČR)

2) Grant:

Knihovna 21. století – K21

(podpora práce s národnostními menšinami, podpora všeobecné dostupnosti knihovnických služeb pro občany se zdravotními postiženími, kulturní, výchovná a vzdělávací činnost, ochrana knihovního fondu před nepříznivými vlivy prostředí)

Příhlášky a stanovené podmínky si vyzvednete na adrese:
Ministerstvo kultury ČR, odbor umění a knihoven
P. B. 74, Maltézské náměstí 1, 118 11 Praha 1 – Malá Strana
<http://www.mkcr.cz>

VISK též na: <http://visk.nkp.cz/>

Knihovna 21. století též na: http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=02_Knihovna21.htm

Bližší informace:

Mgr. Petra Mítrová, tel.: 257 085 216 (VISK 2, 5, 6, 7, 8 a 9)
Stanislava Firstová, tel.: 257 085 357 (VISK 3 a K21)
PhDr. Vít Richter, tel.: 221 663 338

!!! Uzávěrka: 10. ledna 2008 !!!

Literatura pro děti a mládež za rok 2006

Původní tvorba, překlady, ocenění

2. část*

Mladý český básník a překladatel *Radek Malý* vydal mumínkovsky laděnou autorskou pohádku **František z kaštanu, Anežka ze slunečnic** (Meander, 2006). Putování obou hrdinů je lemováno prostorem dozrávajících plodů a tlejících vůní přicházejícího podzimu, v nichž autor nezapřel lyricky naladěného poutníka. Anežka s Františkem se brzy zaleknou plískanic a vlezlé zimy, po dobrodružných hrách se proto zabydlí v jedné krtčí noře. V příběhu se skrývá ještě jeden výtvarně odlišný text – rytířský epos, který František píše. Čtenáři je předloženo trojí nahlédnutí do tohoto textu, v němž sledujeme daleká dobrodružství dvou zvířecích postav – slyša Theodoricha a hraboše Oliviera, ukrutné válečné vřavy a hledání domova. Dvojí imaginace a jazyková stylizace Radka Malého se prolíná i s dvojím ilustračním pojetím. Výtvarnice Galina Miklínová již dříve spojila svůj kreslířský um s básnickou invencí Pavla Šruta a vytvořili tak spolu rozjívěné nonsensové sbírky pro děti (Veliký tůdle, 2004, Příšerky a příšerí, 2005). V této pohádce prolíná zeleň s okrovou, v níž se zhmotňují obě postavy, a naopak nápaditou hravost projevuje ve zvířecím eposu, kde se střídá černá a červená: barvy bitev, prokleté černé růže, pomíjivosti a naděje.

Další dva tituly spojuje výtvarné zaujetí pro téma. *František Skála* vydal fotografickou obrázkovou knihu **Jak Cílek Lídu našel** (Meander, 2006). Skála tvoří a ilustruje knihy pro děti rád – jsou přirozenou součástí celé jeho dosavadní volné tvorby. Příroda je pro něj výzvou, inspirací, prochází jejím prostorem, aby jí nejen naslouchal a fotografoval, ale i z jejich náleží a scénérií vytvářel miniaturní objekty pro své příběhy. Přírodou žije seriál o přátelství Cílka a Lídy, kteří společně i s ostatními lesními bytůstky nalézají v jejím koloběhu „malá a velká dobrodružství“.

Renáta Fučíková vytvořila naučnou autorskou knihu pro starší děti **Tomáš Garrigue**

Masaryk (Práh, 2006), dramaticky vyhraněnou literární a výtvarnou formou přiblížila životní osudy prvního prezidenta ČSR. Kniha je členěna chronologicky a je vhodným počátečním seznámením s významnou osobností světových dějin a společenských věd (literární ocenění Zlatá stuha).

V naučné kategorii byla také oceněna uměleckonaučná publikace **Praha lucemburská v obrazech Františka Kadlece a Petra Urbana** (Albatros, 2006), v níž jsou prostřednictvím průvodce – kouzelníka Žita postupně slovem a obrazem vysvětlovány každodenní dějiny vrcholného období středověku. V Albatrosu vyšly další zajímavé knihy tohoto žánru, jako například **Čeští cestovatelé a mořeplavci Miloslava a Jiřího Martínkových** ve známé edici Oko.

Mezi překlady kromě žánrů fantasy a hororových příběhů nalezneme tituly, které naplňují potřebnou zábavnou poptávku, ale také překlady světově známých klasických příběhů, jenž se dostávají mezi české čtenáře poprvé.

Právě prozaická sbírka **Povídání pro děti Petra Bichsela** (Host, 2006), známého švýcarského autora, doputovala k nám dlouho po svém vydání (1969). Kniha získala prémii prestižní Německé výroční ceny pro mládež (Deutsche Jugendbuchpreis) v roce 1970 a byla přeložena do řady jazyků. Petr Bichsel prozrazuje záměrně vypravěčský způsob: je jím pochybovačství o věčných pravdách, hravost a jazyková nápaditost. Hrdinové, dá-li se to tak říct, jsou převážně muži a starci, kteří vybočují z „normálního“ života. Jejich devizou je vzpoura, která se odehrává v tichosti: nechtějí třeba už vůbec nic od života, odevzdávají se samotě, učí se čínsky, pochybují o objevení Ameriky, mění si svévolně významy slov anebo vynalézají vynálezené. Smutkem a zároveň průzračnou fantazií je nabit příběh *Zachar nechává pozdravovat*, který vypravěč Bichsel rozvinul ze vzpomínky na jednu větu svého děda

z raného dětství. Kniha je skvostně vypravěna expresivně pojatými malbami Fera Liptáka, překlad „Kindergeschichten“ Petry Koryčánkové byl nominován na Zlatou stuhu 2006.

V roce 2006 kromě původních titulů sáhlo nakladatelství Baobab na dva osvědčené tituly. Překlad bilderbuchu **Medvěd, který nebyl** je první knihou nové řady edice Lemur, ve které hodlá vydávat ilustrované knížky ze světového fondu písemnictví pro děti. Napsal ji animátor, scenárista a režisér *Frank Tashlin* již v roce 1946. Knižní vydání je inspirováno stejnojmenným animovaným filmem, který navazuje na tradici animované grotesky 40. a 50. let minulého století. Vypráví jednoduchý příběh: medvěd za zimního spánku přichází o les, místo něj je postavena továrna a absurdně je lidmi potlačena jeho medvědí identita. V tovární chaplinovské mašinérii, ve které se vzápětí ocitá, začíná ztrácet svou přirozenost. Pohádkový příběh bloudícího medvěda ani dnes neztrácí svůj potenciální myšlenkový význam, umocněný naivně dětským viděním vypravěče a kreslíře Franka Tashlina, a proto je jediné dobře, že se po mnoha vydáních v západní Evropě znovu dostává v novém překladu mezi české čtenáře. Další reedici Baobabu je autorská kniha *Daisy Mrázkové Můj medvěd Flóra*.

Vyjma pokračování známých humoristických příběhů Mikuláše a jeho party *René Goscinnyho a Jeana – Jacquese Sempého Nové Mikulášovy patálie (Sváteční oběd a Bezvadný vtíp, 2006)* vyšel v Albatrosu klasický anglický pohádkový román *Mary Nortonové* pod názvem **Pidilidi**, který vychází poprvé v českém překladu. Dočkal se několika televizních a filmových adaptací (poslední z roku 1997). Na Slovensku již vyšel počátkem sedmdesátých let pod názvem *Půjčovatelé*, což je přesný překlad titulu (The Borrowers). Autorka a herečka Mary Nortonová (1903–1992) během 2. světové války v New Yorku začala psát tetralogii o tajemných obyvatelích z domu svého dětství. Po válce se vrátila do rodné Velké Británie, za první díl o pidilidech dostala hned v roce vydání (1952) Carnegieho medaili.

Příběh pidilidů z jednoho starobylého domu je vyprávěn retrospektivně, jeho podnětem je všední otázka – kam se často naše věci podějí? Způsob existence rodinky Hodinových a jejich vzpomínek na příbuzné kopíruje lidský svět se všemi radostmi a strastmi. Pidilidé nejsou žádní skřítkové nebo trollové, na své živobyty si vypůjčují od lidí potřebné věci a jídlo; jejich strach pramení pouze z toho, aby je neviděl někdo nepovolaný. Mezi chlapcem, trávícím prázdniny v domě tety, a pidilívenkou Ariel se vytváří oboustranně hodnotné přátelství, jeho přílišná péče ovšem vzbudí zvědavost a pobyt Hodinových v domě končí. Nortonová nechává příběh otevřen a jít tak čtenářovy fantazijní představy pro další pokračování. Věci z druhé ruky se staly realistickou kulisou pro ilustrační doprovod knihy, František Skála zvolil perkresby, které nepostrádají ve figurálních prvcích napětí a půvab a vytvářejí tak v souznění s textem krásnou knihu.

Přehled tvorby pro děti a mládež za rok 2006 uzavřeme krátkým přiblížením profilu nakladatelství působících na našem trhu.

Vyjma nakladatelství **Albatros** vydává knihy pro děti u nás **Knižní klub** (reedice, překlady, zajímavé ediční počiny např. **Mirko Hanák dětem**) nebo převážně překladovou produkci **BB art** a **Mladá fronta**. Česko-francouzské nakladatelství **Brio** má ve svém edičním plánu výpravně bohatě ilustrované tituly (**Africké pohádky** s ilustracemi *Miloše Koptáka*), ale také novinky české tvorby. Mezi menší nakladatelství patří **Baobab**, **Havran**, **Meander** a **Labyrint** se svou edicí *Raketa*. Jejich pozice na trhu vychází z určitého zaměření, některé z nich se soustřeďují na krásně vypravěnou knihu pro menší děti (*Eva Volfová Kočička z kávové pěny, Tereza a Juraj Horváthovi Modrý tygr, Baobab*), další usiluje o kvalitní textovou a obrazovou vyváženost (**Meander, Brio**) anebo vydávají přejaté knihy, tj. ve světovém kontextu tvorby pro děti a mládež ověřené a kvalitní bilderbuchy (*Petr Sís Tibet. Tajemství červené krabičky*, 2005).

JANA ČEŇKOVÁ
j.cenkova@centrum.cz

(*První část článku byla publikována v dvojčísle 7–8/2007.)

Knihovnik s mravními aspekty

**K 125. výročí narození
JIŘÍHO MAHENA**

Mahen prohlíží došlou poštu – karikatura Jaroslava Krále (Panorama, 8, 1930–1931, s. 17)

Jiří Mahen (vl. jménem Antonín Vančura), spisovatel, středoškolský profesor (učil i na konzervatoři a v kurzech pro knihovníky), redaktor, dramaturg a režisér, knihovnik atd. – se narodil 12. prosince 1882 v Čáslavi (zemřel 22. května 1939 v Brně). V následujícím textu se ho pokusím představit v několika podobách. Jako knihovníka–praktika, knihovníka–vychovatele, knihovníka–teoretika, knihovníka–organizátora a knihovníka s aspekty mravními.

Mahen *knihovnik–praktik* (od roku 1921 do roku 1939 působil ve Veřejné knihovně města Brna) neměl knihovnické vzdělání. Vrhel se proto do studia knihovnické literatury, zvláště německé, a kombinoval to s praktikováním v městské knihovně pražské. Vyrstl postupně v knihovnickou osobnost, která – podle prof. Jiřího Cejpků – založila třetí pokrokovou tradici našeho knihovnictví – tradici mahenovskou. O odpovědném zamyšlení nad prací veřejných knihoven svědčí jeho kniha *Nutnosti a možnosti veřejných knihoven* (1925). Jiří Mahen v ní poukazuje na mravně sociální poslání veřejných knihoven, pokouší se zmobilizovat knihovníky vzorem veřejných knihoven v USA a konfrontuje na počtu svazků a časopisů stav jaký je, jaký by byl nutný, a konečně jaký by byl ideálně možný – včetně konkrétního ročního rozpočtu, minimálního na rozestavení brněnské knihovny a maximálního pro její dobudování.

Jádrem a smyslem Mahena *knihovníka–praktika* je Mahen *knihovnik–vychovatel*. Nechápal styk se čtenářem zúženě behavioristicky jako akci (žádost o knihu) a reakci (půjčení knihy), ale jako příležitost k zjišťování širších i speciálních zájmů čtenáře a k jeho orientaci na další

užitečnou a potřebnou literaturu, možnost poradit mu v dané problematice, pozvedávat jeho případný zájem o „nižší“ literaturu postupně v zájem o literaturu „vyšší“. Proto pro čtenáře napsal *Knížku o čtení praktickém* (1924). Mnohé z kapitoly nazvané Pro dobrou literaturu pro všechny (např. Problém dobrodružné literatury, Kvantitativní a kvalitativní čtenář, Boj o dětskou literaturu aj.) je aktuální dodnes. Zvláště důležité pro zavádění výchovy k práci s informacemi na školách jsou kapitoly Jak se má číst a Zpracování čteného.

Mahen *knihovnik–teoretik* se neprojevil jen v uvedených dvou knihách, ale i v knize *Knihovna jako instituce národní* (1928). Zpracovává v ní rozsáhlou anketu pořádanou mezi knihovníky, na jejíž základě mínil žádoucím směrem ovlivnit novelizaci knihovního zákona z roku 1918 a dodat všem knihovníkům více chuti do zápasu o budoucnost veřejných knihoven. Kniha je syntézou zkušeností, názorů a návrhů nejagilnějších veřejných knihovníků v čele s J. Mahenem a vyvrcholením jeho teoretického uvažování. Mahen zde bojuje za čítárny s příruční knihovnou a s výchovnou činností v podobě přednášek a besed. Chápe veřejnou knihovnu jako „velkou zásobárnu myšlenek pro všechny“. Všimá si vztahu veřejné knihovny a školy.

Mahen *knihovnik–organizátor* se předvedl už v přípravě a zpracování zmiňované knihy

Knihovna jako instituce národní. Zorganizováním ankety se projevil jako „Velký iniciátor“ (L. Kundera) poté, co v roce 1927 založil Spolek veřejných obecních knihovníků a stanul v jeho čele. Zasloužil se později o překonání dvojkolejnosti organizací knihovníků, spočívající v tom, že Z. V. Tobolka organizoval knihovny vědecké a Mahen knihovny veřejné. Mahen rozproudil sjednocovací proces, který vedl v roce 1935 k založení Ústředního spolku československých knihovníků.

Morální aspekty Mahenovy knihovnické činnosti lze spatřovat v následujících vztazích: Jde o jeho vztah ke knihovnické profesi a k vlastní práci. Knihovnickou profesi kladl na roveň, ba někdy ještě výše než profesi učitelkou, protože knihovnik se má starat o celoživotní vzdělávání a výchovu občanů. Z toho pro Jiřího Mahena vyplývala obrovská mravní odpovědnost knihovníka ke knihovně, ke čtenářům a společnosti. Ve vztahu ke knihovně byl Mahen vícestranný, ale viděl v ní hlavně instituci vzdělávací: „*Lidovými výchovnými určení veřejné knihovny žádá takové hojnosti a všestrannosti, takového uspořádání a propagace, aby kniha našla pravé čtenáře, k jejichž zlidštění – tj. rozvinutí duševních schopností k osobnímu štěstí a dobru celku by platně přispěla. (...) Knihovny (...) udržují obyvatelstvo při ušlechtilé čtenbě (...), aby si uvědomovalo pozitivní stránky života a odvykalo duševní pohodlnosti, lenosti, alkoholu, nemravnosti atd.; plní tím sociální poslání v širším smyslu.*“

Na to jakoby navazuje Mahenův vztah ke zřizovatelům a nadřazeným institucím. Vyznačoval se neohrožeností, s jakou kritizoval obce, politiky a veřejnost za nedostatečnou starost a péči o veřejné knihovny – instituce národní, tedy i jejich. V *Listu, který nebyl ovšem nikam poslán. Čs. politikům* (Tvorba, 1927, č. 1) Mahen morálně apeloval: „*Starejte se trochu více o nás (...). Je pravda, že se od převratu na poli lidové výchovy udělalo hojně práce, ale je pravda, že asi od roku 1923 trčíme a že nám na pomoc nejedete.*“

Mahen rybář – ilustrace Adolfa Hoffmeistra k článku F. Halase (Panorama, 8, 1931, s. 91)

Nakonec se snad lze zmínit o Mahenově vztahu k pracovníkům vlastní knihovny a k pracovníkům knihoven sesterských. Podle svědectví Mahenova nástupce L. Řezníčka, nebyl šéfem rozkazovačným. Jeho rozkazem byl vlastní příklad. Byl osobně skromný, a proto věc pravdy kladl nad věc prestiže. Netrval na svém názoru, přesvědčil-li se o správnosti opačného. Nikdy neurazil, protože byl hluboce lidský, i když se to nezdálo, protože v oznámení, že se vrací z úřední dovolené jednou napsal (zřejmě recesně): „*Trěste se, ó bídáci, (Váš šéf se Vám navrácí), podívá se po práci.*“ Rýsoval nejen velkolepé plány, aby jejich realizaci přenechal jiným, ale spoluúčastnil se jejich realizace strhávaje ostatní. Mezi různými typy knihoven a jejich organizacemi se snažil vytvářet vztahy sesterské, spolupracovní, vzájemně se oplodňující.

Něco z Mahenova odkazu *Mahena–knihovníka* zastaralo, něco z jeho plánů a vizí se už uskutečnilo, přesto však mnohé může podnítit k plodnému zamyšlení dnešních knihovnic a knihovníků.

Čtenář informuje >

Časopis Čtenář najdete letos i na pultech knihkupectví ACADEMIA • Václavské náměstí 34, Praha 1
• Národní třída 7, Praha 1 • náměstí Svobody 13, Brno • Zámecká 2, Ostrava.

Z KNIHOVEN...

Knihovna kampusu Masarykovy univerzity v Brně

Knihovna Lékařské fakulty MU, která se za dobu své existence několikrát stěhovala, konečně získala své stálé umístění v nově postavené části Univerzitního kampusu Bohunice.

Ve středu 3. října 2007 bylo toto informační centrum slavnostně otevřeno. Setkání zahájila vedoucí centra Zdeňka Dohnálková a ředitel Moravské zemské knihovny v Brně Jaromír Kubíček. Po projevech byli účastníci pozváni na exkurzi po nových prostorách knihovny. Pávilon A9, který má knihovna k dispozici, má podobu kříže, což umožňuje zájemcům vstoupit do budovy ze čtyř stran. Možná velmi výhodné pro uživatele, ale ne právě vhodné pro pracovníky knihovny.

s půl milionem svazků, včetně podzemních skladových prostor. Knihovna nabízí na 600 titulů periodik, jejichž jednotlivá čísla jsou uložena po dobu jednoho měsíce v čítárně časopisů pro prezenční studium a poté přecházejí do příslušných ústavů. Dále poskytuje elektronické knihovnické a informační služby, přístup do elektronických oborových databází, zpracování rešerší s medicínskou tematikou a meziknihovní výpůjční službu. Otevírací doba pro uživatele je od pondělí do čtvrtka od 8.00 do 18.00, v pátek od 8.00 do 15.00 hodin.

Knihovna má k dispozici 500 studijních míst ve studovnách na ploše téměř 5000 m² včetně počí-

mistické není. Knihovna je v pavilonu, který je postaven ze skla, kovu a betonu. Skla je zde podle mého názoru více, než je vhodné. Prosklené zdi, prosklené dveře, pracovníci, kteří sedí za svými pracovními stoly jak ve výkladní skříni, kuchyňka za sklem, kde si ani v klidu nevypijete v době oběda kávu, natož se najíte. Všichni studenti vám budou koukat téměř do úst a možná vám i tiše závidět.

Kanceláře jsou umístěny po obvodu studovny v přízemí, stejně tak v prvním patře na galerii a ještě i v tzv. autobuse, což je vestavěná konstrukce v podobě horní plochy dvoupodlažového autobusu, rovněž celá prosklená.

Jak bylo zmíněno v úvodu, knihovna je přístupná ze čtyř stran, má ovšem jen jeden výpůjční pult a jedny elektronické zabezpečovací brány. Jakým způsobem bude možné uhlídat čtenáře, aby neodcházeli s knihami, které jsou umístěny ve volně přístupných regálech ve studovně, si neumím jako knihovník představit. Znáám jen jediný způsob – zavřít troje dveře a používat jen jeden kontrolovaný východ/vchod. Otázka zní, k čemu potom byla snaha architektů o umístění knihovny na kříži, tedy otevřenost prostoru ze všech stran?

Co se týká výpůjčního pultu, nevím, pro jakou činnost byl vyroben. Pokud pro uživatele, kteří u něho mají podepsat potvrzení o výpůjčce, je mi líto jejich páteře, která při ohýbání dostane hodně zabrat. A přitom stačilo jen málo – zvýšit podlahu ze strany obsluhy o 12–15 cm a už by se oba aktéři

tačové studovny. Již nyní je uživateli k dispozici 80 počítačů.

Z pohledu uživatele je knihovna prostorná, světlá, dostatečně vybavená studijními místy, počítači i literaturou, prostě pro studium naprosto vyhovující. Uživateli bude sloužit i samostatná místnost, kde je tiskárna a kopírka, je zde i dostatek menších studoven pro seminární studium.

Z pohledu knihovníka, který by zde měl pracovat, to už tak opti-

Foto M. HAPLAVA

Knihovna je umístěna v prvním patře zmíněného pavilonu, zaměstnává 19 pracovníků, bude nabízet služby pro studenty, učitele i vědce z Lékařské a Přírodovědecké fakulty a po dostavbě rovněž Fakultě sportovních studií a samozřejmě i veřejnosti.

V současné první etapě zde zájemci najdou literaturu z oborů lékařství, chemie a biologie v celkovém rozsahu asi 80 000 svazků, přičemž celková kapacita počítá

čili lépe třeba jen proto, že budou v přímém očním kontaktu. Jiná věc je, z čeho je pult vyroben. Zda umělý kámen, který byl použit, nebyl pouze na krásu a jestli finanční prostředky, které za něj byly vydány, nebylo možné použít smysluplněji.

Přístup k rozvojovému programu u Masarykovy univerzity v Brně je koncepční, a to nejen ve výstavbě ústavů či klinik jednotlivých fakult. Téměř každým rokem přibývá nová nebo zrekonstruovaná fakultní knihovna. Ne každá se architektům zdařila a nedosta-

tek komunikace mezi projektanty a knihovníky je na výsledku patrný. Areálová knihovna pro budovaný univerzitní kampus osloví především svým prostorovým řešením. Jistě je i největší mezi knihovnami této univerzity.

JANA SHEJBALOVÁ
janas@mzk.cz

Litvínovský bibliocestovatel 2007

Vítězka soutěže Barbora Smetáková (vlevo)
Foto V. HEJKALOVÁ

Na Týden knihoven 2007 bylo načasováno vyhodnocení prázdninové soutěže pro děti i „dospěláky“ s názvem *Litvínovský bibliocestovatel*, kterou organizovala Městská knihovna Litvínov. Soutěžící měli za úkol během července až září navštívit co nejvíce knihoven v místech prázdninových pobytů či výletů, prohlédnout si je, předat pozdrav od litvínovských knihovnic a požádat o razítko na průkazku bibliocestovatele. Třia-

řetice razítek, což byl nejvyšší počet, přinesla Barbora Smetáková, která měla dokonce nejvzdálenější razítko – z Austrálie. Vyhrála tak hlavní cenu, digitální fotoaparát od firmy Fotos Jabůrek, která sponzorsky podpořila tuto akci. Nejvzdálenější razítko z České republiky, z krnovské knihovny, přinesla Šárka Nechvapilová, která obdržela cestovatelskou odměnu v podobě sportovního batohu od firmy AllforSport. Na třetím místě skončil s osmnácti razítky Václav Pelc a odnesl si cestovní tašku.

Václav Pelc si za třetí místo odnesl cestovní tašku
Foto M. GÜTTNEROVÁ

nizátory akce, která tímto splnila svůj cíl, i když vrácených bibliopřukazek mohlo být i více. Děkujeme tedy za spolupráci všem knihovnám, které do naší cestovatelské soutěže přispěly a možná by stálo za úvahu (třeba i pro SKIP), jestli z období této soutěže neudělat akci pro větší počet knihoven, které by se chtěly zúčastnit. Třeba by mohla vzniknout tradice podobná Noci s Andersenem...?

MARCELA GÜTTNEROVÁ
guttnerova@knihovna-litvinov.cz

Hra o Bobříky v Regionální knihovně Karviná-Nové Město

Ani letošní prázdniny nebyly pro dětské oddělení naší knihovny výjimkou – v rámci celoprázdninového projektu věnovanému Jaroslavu Foglarovi byla pro děti připravena hra o Bobříky s názvem *Poklad Černého delфина*. Jejím cílem bylo všem přiblížit Foglarovy knihy plné dobrodružství, přátelství a odvahy, smyslu pro poctivou hru a čestnost.

Jednotlivé akce byly rozděleny do týdenních bloků, každé dopoledne se knihovna naplnila malými čtenáři,

kteří prokazovali svůj um v různých oblastech. Začínali jsme *Indiánskými náramky přátelství*, které patří již několik let k nejoblíbenějším prázdninovým aktivitám. V pondělí přišli zruční Knihomolci, ale i úplní začátečníci. Tady se projevila soudržnost našich čtenářů – ti zkušenější ochotně pomáhali nováčkům a v pátek se již mohli všichni navzájem podělit o vlastnoručně vyrobené náramky.

Další týdny byly věnovány světu Jaroslava Foglara – učili jsme se dělat různé uzly a vyhlásili *Uzlového krále*.

>>>

—**Dotaz:** Navštívila jste už unikátní čínskou výstavu *První císař*, která je instalovaná v bývalé čítárně Britského muzea?

—**Odpověď:** Zatím jsem ji ještě nenavštívila, ale velice mě zajímá nejenom pro vzácné čínské archeologické vykopávky, které jsou tam vystaveny. Chci vidět, jak je prostor bývalé čítárny přeměněn na výstavní síň. Podle dokumentárního snímku v televizi byly knihy z poliček v přízemí dočasně přestěhovány do jiné menší místnosti. Knihy na galerii, ke které je přístup z horních poschodí, jsou dále přístupny zaměstnancům. Stoly a židle z původní čítárny jsou vystěhovány do skladu a vestavěno je nové podlaží schopné unést těžké archeologické exponáty. Podlaha čítárny, vybudovaná v polovině 19. století, by váhu exponátů neunesla.

Předpokládám, že výstava bude velice úspěšná. Poprvé jsou na ní v tak velkém počtu vystaveni terakotní vojáci, které dal zhotovit zakladatel Číny, první čínský císař Čchin Š' chuang-li. Panoval v letech 221 až 210 před n. l. a za své vlády zavedl jednotný znakový systém, jednotný systém měr a měnu, stejně jako daňový systém a právní řád. Nechal vybudovat tisíce kilometrů silnic, mnoho paláců a první čínskou zeď na obranu před nájezdníky ze severu.

Ve Velké Británii byl o orientální kulturu vždy velký zájem. Koncem sedmdesátých let jsem se dostala do pracovní skupiny orientálních knihovníků přes výzkum čínských čtenářů v londýnských veřejných knihovnách, který jsme vedli v knihovnické škole. Skupina se scházela dvakrát ročně v knihovně některého z členů pracovní skupiny. Hovořili jsme o problémech spojených s orientálními dokumenty. Přednášky a diskuse mi rozšiřovaly obzory. Dozvěděla jsem se například, o co těžší než v Evropě jsou problémy konzervace v tropických zemích. Slyšela jsem tam pesimistické prognózy o tom, do kolika let termíti a jiní škůdci zničí staré památky.

Také jsme si mohli prohlédnout sbírky knihoven, kde se porady konaly. Překvapilo mě, že orientální dokumenty se nacházejí i v knihovnách, které na první pohled nemají s Orientem nic společného, třeba i v lékařské knihovně Wellcome History Museum. V Britském muzeu jsme se šli podívat do sklepních skladů na pískovcové sošky z indického Amaravati, které z konzervačních důvodů nemohly být tehdy vystaveny veřejnosti. Nejzajímavější zážitek jsem měla v Cambridgi, kde jsme navštívili soukromou knihovnu a pracovnu Josepha Needhama, autora encyklopedie o čínské vědě. Needham byl tehdy staříčkový pán, pomáhal mu jedna ještě starší čínská lékařka. Byla maličká a vetchá a do schodů musela jezdit na pojízdném sedátku. Vyprávěl nám, jak se ke konci války dostal jako voják na Dálný východ. Děsilo ho, kolik čínských dokumentů bylo tehdy ničeno. Přišel tam na myšlenku, že by se pro Západ mělo napsat dílo o dějinách vědy v Číně. V době, kdy jsme ho navštívili, byla už větší část této práce vydána. Hovořil s námi o tom, že má obavu, aby dílo bylo dokončeno, kdyby umřel.

V jedné z čítáren British Library se nacházejí historické sbírky původní knihovny India Office. V knihovně orientální školy londýnské university SOAS je ke knihám volný přístup. Když před lety postavila knihovna novou budovu, ráda jsem tam chodívala a četla si jen tak pro potěšení. Objevila jsem tam například český orientální časopis. Když jsem pracovala na své bibliografii o Tibetkých a středoaasijských psech, prohlížela jsem cestopisy o střední Asii. Na své studijní dny, když jsem tam sedávala na měkkém koberci mezi regály knih, nikdy nezapomenu.

>>>

Tečky a čárky Morseovy abecedy nám po několika dnech odkryly své tajemství – dokázali jsme si napsat vzkazy způsobem, který pro nás byl do té doby velkou neznámou.

Knihomolci mohli prokázat také svou zručnost při výrobě *amuletů* z *moduritu* či *rámeců* z *přírodnin*. Rámecky si pak doplnili svou fotografií, aby jim připomínala prázdniny. A jak vypadají *Veselé kamínky*? To si musíte najít kámen, který má zajímavý tvar nebo něco připomíná, a ten potom nabarvíte. Zní to velice jednoduše, ale aby výsledek ladil oku, musíte mít jistou dávku zručnosti a hlavně představivosti.

Poslední prázdninový týden děti kreslily *Svět Jaroslava Foglara*. Tady se ukázalo, co všechno děti vědí o tomto skvělém spisovatelci a jak pozorně četly jeho knihy. Bobříků nasbírali někteří více, jiní méně, podstatné však bylo, že se Knihomolci něčemu novému naučili a strávili pěkně chvíli v dobrém kolektivu. Vytvořila se tady dobrá parta čtenářů, kteří, jak pevně věřím, nám zůstanou věrni i po celý školní rok. Máme pro ně totiž připravenu celou řadu dalších akcí.

SVĚTLANA STOKLASOVÁ

Zdroje jsou dostupné v knihovně knihovnické literatury Národní knihovny ČR

Těžištěm letošního Týdne knihoven v Bratislavě byl první ročník Jarního maratonu s knihou, k jehož uspořádání se sešlo pět bratislavských veřejných knihoven. Podstatou této akce bylo hlasité čtení, tentokrát na pokračování a vždy v jiné knihovně. Dětem četla loutkoherečka Milka Tomanová a vybrána byla kniha slovenské autorky Gabriely Futové *Moja mamka je bosorka*. Autorka knihy sama pracuje jako knihovnice v dětském oddělení Knihovny P. O. Hviezdoslava v Prešově a je metodičkou pro práci s dětmi a mládeží a vedoucí pracovní skupiny takto tematicky zaměřené, která působí při Slovenské národní knihovně v Martině. Bratislavského maratonu se nemohla zúčastnit, protože prešovská knihovna připravovala v rámci Týdne knihoven vlastní akce. Četba na pokračování byla rozdělena do pěti večerů a každá pořadatelská knihovna si připravila vlastní obohacení programu. Knihovna v Bratislavě – Novém Městě zajistila tlumočení do znakové řeči pro děti ze Základní školy pro neslyšící. V poslední zúčastněné knihovně v Ružinově předčítání ukončilo maraton a zároveň zahájilo letošní Noc s Andersenem. Maraton absolvovalo asi 200 dětí. Každá ze zúčastněných knihoven připravila vlastní průvodní program. (*Bulletin Slovenskej asociácie knižnic*. Roč. 15, č. 2 (2007). S. 39–41) (<http://www.citarny.cz/modules.php?name=Sections&op=viewarticle&artid=355>).

V islandském Rejkjavíku se v letošním roce konala mezinárodní konference věnovaná problematice katalogizační praxe a její budoucnosti. Prezentace byly tematicky zaměřené na nové poznatky o vývoji katalogizačních standardů (FRBR, RDA), o mezinárodním kontextu bibliografické kontroly (IFLA-ICABS), o současných problémech a postavení katalogizátorů, o přípravě konverzí do struktury podle FRAB, o teoretických otázkách bibliografických vztahů vyplývajících z implementace funkčních modelů a o řešení nových databázových struktur v informačních systémech knihoven. Jednotlivé prezentace v power-pointu jsou zveřejněny na URL <http://www.congress.is/cataloguing2007/index.asp?q=Presentations> (*Bulletin Slovenskej asociácie knižnic*. Roč. 15, č. 2 (2007). S. 42–46); <http://www.congress.is/cataloguing2007/>)

Birmingham Libraries, síť městských knihoven v Birminghamu, využila přípravu novostavby jedné ze svých knihoven k posílení své práce s veřejností. Plánovaná nová knihovna nahrazovala nedávno strženou budovu v městské části Birchfield, čtvrti mladé věkem obyvatel a s problémy, které se projevují sociálním vyloučením a činností gangů. Projekt konzultací s veřejností, který knihovna vedla od srpna 2006 do března 2007, byl připraven tak, aby bylo co nejvíc místních obyvatel angažováno v diskusích o nové budově, ale také o tom, jaká činnost by v ní měla být vykonávána, jak by ji chtěli používat. Na projektu se podílela také místní služba pro mládež (Youth Service). Ta pomohla se zaškolením mladých tazatelů, jak vést konzultace, vznikl také program pro pomoc místní komunitě, který využíval výsledky aktivit služby a zahrnul lidi z místní komunity. V rámci projektu se v květnu 2007 ve Staffordu konala konference nazvaná Engaging Teenagers in Library Developments. (*Public Library Journal*. – Summer 2007, s. 29; <http://www.ebase.uce.ac.uk/events/engaging-teenagers-full-abstracts.html>)

Rakouská národní knihovna má ve svých fondech papyrů také rozsáhlou sbírku koptských rukopisů z Bílého kláštera. Koptština je církevní jazyk staroegyptských křesťanů. Ruiny Bílého kláštera (Deir al-Abyad, jinak známý jako klášter svatého Šenuty) ještě stojí v Horním Egyptě poblíž města Sohag. Nacházejí se tam dva kláštery, lidově jsou nazývány jako Bílý a Červený podle materiálu, ze kterého jsou postaveny – buď vápence nebo červeným cihlám. Oba kláštery se pojí se jménem sv. Šenuty, místního světce, který se narodil ve vesnici poblíž Achmímu ve 4. století n. l. Sv. Šenuta byl jednou z nejvýznamnějších postav koptské církve. Knihovna Bílého kláštera byla v 19. století vypleněna. Cestovatelé dělili rukopisy a po částech je odváželi, některé svazky či jejich části se ztratily, jiné jsou v knihovnách a soukromých sbírkách. Koptské rukopisy jsou dnes ve vlastnictví asi 20 moderních knihoven, a to neúplně. Rakouská národní knihovna vlastní jejich velkou část, asi 150 listů. Dohromady lze ze všech rukopisů složit asi 100 knih. Od roku 2000 začalo vydávání těchto rukopisů, které by mělo být jen částí většího projektu, který povede k rekonstrukci knihovny Bílého kláštera. (*ÖNB Newsletter* – Nr. 2/ Mai (2007), s. 7, <http://www.kemet.de/Ausgaben/3-2006/SoHag.htm>, <http://egyptologie.ff.cuni.cz/?req=id:43>).

KNIHOVNICTVÍ

Teorie. Řízení a organizace

BIX – der Bibliotheksindex 2007 / Herausgeber : Rolf Fuhlrott ... [et al.] / Ukazatel knihoven 2007 / Wiesbaden : Dinges & Frick, 2007. – 48 s. : il. – (B.I.T. online ; Sonderheft 2007) *Kfe 8.469/B*

Caribbean libraries in the 21st century : changes, challenges, and choices / ed. by Cheryl Peltier-Davis and Shamin Renwick. / Karibské knihovny v 21. století : změny, výzvy a volby. / Medford : Information Today, 2007. – xxv, 387 s. *Kfe 36.924*

Charleston conference proceedings 2005 / ed. by Beth R. Bernhardt ... [et al.] / Sborník z konference konané v Charlestonu v roce 2005. / Westport : Libraries Unlimited, 2006. – 207 s.

Teb 36.921

Istorija bibliotek : issledovanija, materialy, dokumenty. Vyp. 6 / otv. sostavitel: I. G. Matvejeva. / Dějiny knihoven : výzkumy, materiály, dokumenty. Sv. 6. / Sankt-Peterburg : Rossijskaja nacionalnaja biblioteka, 2006. – 432 s. *Kdb 36.903*

Automatizace knihovnické a informační činnosti

Digital information and knowledge management : new opportunities for research libraries / Sul H. Lee, ed. / Digitální informace a znalostní management : nové příležitosti pro vědecké knihovny. / Binghamton : Haworth, 2007. – 117 s. *Abdf 36.919*

FARKAS, Meredith G. : Social software in libraries : building collaboration, communication, and community online. / Sociální software v knihovnách : výstavba spolupráce, komunikace a on-line společnosti. / Medford : Information Today, 2007. – xxiv, 320 s. : il. *Iea 36.836*

ROSENFELD, Louis – MORVILLE, Peter : Information architecture for the World Wide Web. – 2nd. ed. / Informační architektura pro www stránky. / [Sebastopol] : O'Reilly, 2002. – 461 s. : il. *Abdf 36.851*

Organizace knihovních fondů

Education for library cataloging : international perspectives / Dajin D. Sun, Ruth C. Carter, ed. / Vzdělávání pro knihovnickou katalogizaci : mezinárodní perspektivy. / New York : Haworth Press, 2006. – 492 s. *Od 36.845*

HOFMANN, Rainer – WIESNER, Hans-Jörg : Bestandserhaltung in Archiven und Bibliotheken. / Ochrana fondů v archivech a knihovnách. / Berlin : Beuth, 2007. – 268 s. – (Information, Kommunikation) *OI 36.948*

RAJU, Jaya – RAJU, Reggie : Descriptive and subject cataloguing : a workbook. / Jmenná a věcná katalogizace : příručka. / Oxford : Chandos, 2006. – 133 s. – (Chandos Information Professional Series) *Od 36.544*

Sítě knihoven

Die Bibliothek als Öffentlicher Ort und Öffentlicher Raum / herausgegeben von P. S. Ulrich. / Knihovna jako veřejné místo a veřejný prostor. / Berlin : BibSpider, 2006. – 183 s. *Teb 36.799*

BLOCK, Marylaine : The thriving library : successful strategies for challenging times. / Občejná knihovna : úspěšné strategie pro náročnou dobu. / Medford : Information Today, 2007. – xxi, 352 s.

Teb 36.837

LEONOV, Valerii : Libraries in Russia : history of the Library of the Academy of sciences from Peter the Great to present. / Knihovny v Rusku : dějiny Knihovny Akademie věd od Petra Velikého do současnosti. / München : Saur, 2005. – 244 s. *Tc 36.786*

KNIHOVĚDA

HALADA, Jan : Encyklopedie českých nakladatelství 1949–2006. Praha : Libri, 2007. – 378, [4] s. : il. *Xc 36.828*

HILLER, Helmut – FÜSSEL, Stephan : Wörterbuch des Buches. / Knihovědný slovník. / Frankfurt am Main : Klostermann, 2006. – 379 s. *Zfb 36.732*

KAŠPAR, Oldřich : Když staré knihy vyprávějí : kulturně-historické obrázky nejen z piaristické knihovny v Litomyšli. Litomyšl : Regionální muzeum v Litomyšli, 2005. – 84 s. : il. *Tr 36.210*

MAREK, Jindřich – MODRÁVKOVÁ, Renáta : Zlomky rukopisů v Národní knihovně České republiky. Praha : Národní knihovna ČR, 2006. – 143 s., [25] s. obr. příl. : il., faksim. *Xaa 36.809*

PRAŽÁK, Jiří : Výbor kodikologických a paleografických rozprav a studií. Praha : Masarykův ústav – Archiv Akademie věd ČR, Komise pro soupis a studium rukopisů, 2006. – 550 s. – (Studie o rukopisech. Monographia ; sv. 11) *Xaa 36.718*

Problematika historických a vzácných knižních fondů Čech, Moravy a Slezska 2005 : architektura knihy (forma, obsah a jejich tvar) : sborník ze 14. odborné konference, Olomouc, 22.–23. listopadu 2005 / k vyd. připravil Rostislav Krušínský. Brno : Sdružení knihoven ČR, 2006. – 184 s. : il. *Ti 36.556*

ZÁKLADNÍ KAMENY
NOVÉ BUDOVY NÁRODNÍ KNIHOVNY ČR

11. část / II.

aneb Národ sobě II

> text JAROSLAV CÍSAŘ, foto EVA HODÍKOVÁ

KÁMEN JEDENÁCTÝ, DVANÁCTÝ

/ Městská knihovna v Chebu

/ Městská knihovna Sokolov

Sokolovská uhelná, a. s. – divize Jiří

K vřídlovci laminovanému, který předávala delegace knihovníků z regionu Západních Čech ve složení Eva Novotná, Helena Puchtová, Ivanka Špundová a Martin Kinter, o němž jsme informovali ve Čtenáři č. 10, patří dva další kameny: sopeční kámen z Komorní Hůrky a hnědé uhlí v těžném stavu. Na připomenutí téhle události a pro pozdější identifikaci kamenů knihovnická delegace k nim přidala jejich rodné listy. Text tohoto dokumentu uvádíme v doslovném znění:

Místo narození: **Komorní Hůrka**

Rok narození: **asi před 850 000 lety**

Jméno: **???**

Rodiče: **Městská knihovna v Chebu**

Místo narození: **Sokolov**

Rok narození: **třetíhory**

Jméno: **Hnědé uhlí v těžném stavu**

Rodiče: **Městská knihovna Sokolov, Sokolovská uhelná, právní nástupce, a. s. – divize Jiří**

U kamene ze Sokolova mi dodal zpřesňující informace i geolog. Jeho vyjádření přeložené pomocí slovníků do srozumitelné řeči laiků, vám teď předkládám. Základní kámen ze Sokolova je podle Romana Galeka původní hnědé uhlí, složené převážně z pletiv cévnatých rostlin čili humitového typu. Vznikl v třetíhorách (terciér sokolovské hnědouhelné pánve) a nacházel se v sokolovském souvrství v antonínských vrstvách.

V případě základního kamene z Komorní Hůrky učiníme malou poznámku. Jedná se o nejmladší vyhaslou sopku na území České republiky. Tato bývalá čtvrtohorní sopka leží v nadmořské výšce 503 m v blízkosti Františkových Lázní a je součástí přírodní rezervace.

Zástupci západních Čech, resp. Karlovarského kraje z Krajské knihovny Karlovy Vary, Městské knihovny v Chebu a Městské knihovny Sokolov zaujmou však

v našem seriálu i pikantně výjimečné postavení. Pro svůj proslav si připravili dvě verze. Přemožení ale silou výjimečného okamžiku si už dnes s odstupem času nejsou schopni vybat, který z nich nakonec na happeningu zazněl. Pro nedostatek místa můžeme ve Čtenáři představit jenom jednu z verzí proslavu.

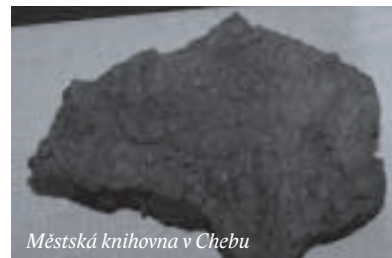
Pokud se ozve některý z očitých účastníků a sdělí nám, zda to byla právě tato, a tím rozsoudí vzniklé dilema, budeme mu velmi vděčni.

Jako přímý účastník si dovoluji na tomto místě drobnou expertní poznámku. I když mi také paměť slabne, mám nejasný pocit, že mi v ní utkvěla řada myšlenek právě z druhé verze zdravice... Ta zní takto: „Když se tak rozhlížím kolem, určitě napadlo nějakého štourování. Jak se dopravovaly kameny tenkrát a jak dnes. Tenkrát se na Prahu valily kameny ze všech významných koutů našeho státu. Valily kameny, no to máme přímo Rolling Stones. Že na to nepřišel Jára Cimrman! Už tenkrát a právě v Praze! Dobře, ony se nevalily, beru zpět, byly dopravovány. No ale bylo jich hodně, že? Myslím 21. No a protože je dnes jen čtrnáct krajů, počítali jsme s tím, že by jich bylo málo, a proto jsme přivezli kameny hned tři. Ono taky bylo těžké rozhodování, když jsme ze čtyř různých knihoven. Jo, jo, i mušketyřům to do počtu nehrálo!

Ale abychom se trochu představili... Takže tam, kde slunce sklání svou unavenou hlavu po celodenní pouti do stínu Krušných hor, tam na první pohled v nevládném kraji je místo chladné na povrchu, ale horoucí uvnitř. V místě, nejbližší k hranici, zvaném Cheb, jsou pozůstatky nejmladší sopky u nás. Jmenuje se Kamenná hůrka a tak první náš kámen pochází odtud.

Druhé místo na první pohled kdysi připomínalo měsíční krajinu a dodnes se zde těží hnědé uhlí (carbo), takže náš kámen je poněkud tmavší, než jiné a pozor, ať vám neproletí komínem. Třetí místo je bohaté na teplé prameny a proto jsou zde známé a oblíbené lázně, jejich obliba dosáhla až daleko na východ. Karel IV. by z toho měl možná radost. V tomto kraji se vyskytuje kámen zvaný vřídlovec. Všechna tři místa spojuje jedna osoba, která kdysi tento kraj často navštěvovala a měla zde i svůj dům a svou pozdní lásku. Je to básník Johan Wolfgang Goethe.“

Pokračování v příštím čísle

Městská knihovna v Chebu

Městská knihovna Sokolov

(Poděkování za pomoc a spolupráci Jitce Banzetové, Marii Mudrové, Ivance Špundové, Heleně Puchtové, Evě Novotné, Martinu Kinterovi, Daniele Drobeckové a Tomáši Vylitovi za využití jeho textu)

Příště: Kraj Vysočina

Codex gigas – Ďáblova bible (Tajemství největší knihy světa)

**Kamil Boldan, Michal Dragoun, Dušan Foltýn,
Jindřich Marek, Zdeněk Uhlíř**

U příležitosti stejnojmenné výstavy v Galerii Klementinum byla vydána publikace s bohatým obrazovým materiálem, která seznamuje českou veřejnost s unikátní knihou (tzv. knihovnou v knize), zapůjčenou po dobu trvání výstavy ze Švédska. Mapuje složitou cestu tohoto kodexu stoletími (z Čech, kde vznikla – z Podlažic u Chrudimi, přes Kutnou Horu, Břevnov, Broumov, Pražský hrad až do Švédska) a zaměřuje se také na unikátní obsah kodexu, který v sobě skrývá např. i Kosmovu kroniku nebo penitenciál – seznam hříchů spolu s příslušnými způsoby pokání a další unikátní rukopisy. Publikace obsahuje rovněž část zabývající se obecně vznikem rukopisů ve středověku. Současně vyšla i v anglické verzi.

- Národní knihovna ČR, 1. vydání. Praha 2007. 121 s. Cena 200 Kč.
- ISBN 978-80-7050-532-8 ■ ISBN 978-80-7050-533-5 (angl. vydání)

Prague Perspectives (II): A New Generation of Czech East European Studies

Edited by Lukáš Babka and Petr Roubal

Druhý svazek volné publikační řady vydávané ve spolupráci Slovanské knihovny a občanského sdružení Prague Perspectives je charakteristický svou cílenou orientací na nejmladší, teprve nastupující badatele na poli východoevropské problematiky. Záměrem vydavatele bylo především představit zahraničnímu badateli, který neovládá češtinu, co nejpestřejší škálu témat, jimž se česká odborná veřejnost věnuje, ale také napomoci prezentaci autorů před zahraničním publikem. Ačkoliv kniha svým obsahem postihuje škálu témat a zájmů pouze výběrově, přesto poukazuje, díky své pestrosti, na skutečnost zvýšeného zájmu o slavistická (v tomto případě především historická) bádání ze strany nejmladší české badatelské generace.

- Národní knihovna ČR pro Slovanskou knihovnu, 1. vydání. Praha 2007. 329 s. Cena 100 Kč.
- ISBN 978-80-7050-534-2

